

REGERING VAN *ARUBA*

Minister van Financiën en
Cultuur

L.G. Smith Blvd. 76

Oranjestad, Aruba

Tel. (297) 528 4900

Uitvoerings Rapportage

3e kwartaal 2024

Colofon

Titel	:	Uitvoeringsrapportage 3e kwartaal 2024 Land Aruba
Samensteller	:	Directie Financiën
In samenwerking met	:	Departamento di Impuesto (DIMP) Departamento di Aduana (Douane) Departamento Recurso Humano (DRH) Dienst Openbare Werken (DOW)
Bronnen	:	Centrale administratie van het Land – GFS/EnterpriseOne, PSA, SAP, Kwartaalrapportages (voorlopige cijfers) van de collectieve sector

Landsverordening Instelling Ministeries 2024:

1. Ministerie van Algemene Zaken, Innovatie, Overheidszorg, Infrastructuur en Ruimtelijk Ontwikkeling (AZIOIRO)
2. Ministerie van Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken (TINO)
3. Ministerie van Economische Zaken, Communicatie en Duurzaam Ontwikkeling (ECDO)
4. Ministerie van Volksgezondheid en Toerisme (V&T)
5. Ministerie van Arbeid, Energie en Integratie (AIE)
6. Ministerie van Onderwijs en Sport (O&S)
7. Ministerie van Justitie en Sociale Zaken (J&S)
8. Ministerie van Financiën en Cultuur (FIC)

Disclaimer

Cijfers gepresenteerd in deze rapportage zijn afkomstig uit de centrale financiële administratie van het Land. Bij de opstelling van deze kwartaalrapportage is rekening gehouden met het volgende:

- De kosten zijn zo volledig mogelijk verwerkt en de middelen zijn opgenomen op basis van de werkelijke realisaties per 30 september 2024. De kosten voortvloeiend uit nog te ontvangen facturen en afrekeningen, die voor zover nog niet in de centrale administratie zijn opgenomen, zijn op basis van een zorgvuldige schatting verwerkt in deze rapportage;
- Ontvangsten uit aflossingen studieleningen worden in de kapitaaldienst op basis van de werkelijke ontvangsten verantwoord;
- De toegepaste cijfermatige opstelling is conform de begrotingsopstelling, mits anders vermeld;
- De rapportage betreft de uitvoering van de begroting van de ministeries van het Land (c.q. overheid conform enge definitie).
- Kwartaalrapportages aangeleverd van de instellingen behorende tot de collectieve sector zijn voorlopige cijfers uit de eigen administraties, die niet door Directie Financiën naar juist- en volledigheid kunnen worden gecontroleerd.

Inleiding

Doelstelling van deze uitvoeringsrapportage is om informatie te verschaffen en verantwoording af te leggen aan de Staten van Aruba, de Ministerraad en het CAft ten aanzien van de middelen- en kostenrealisatie, de realisatie van de kapitaaldienst, de financiering, de stand van de (financiële) stand van de collectieve sector en de Publiek-Private Samenwerkingen en het schuldbeheer. Verder wordt ook informatie verschaft over de liquiditeitspositie en de stand van zaken met betrekking tot de ontwikkelingen binnen het financieel beheer en de ontwikkeling van de personeelsnorm.

De geldende norm in dit jaar is een overschot op het niveau van de Collectieve Sector van 1% van het Bruto Binnenlands Product. De begroting, in samenhang met de prognoses voor de rest van de Collectieve Sector, voldoen hier ruimschoots aan.

De ingezette gunstige economische lijn is in het derde kwartaal van dit jaar verder doorgezet waardoor de verwachting is dat dit jaar de gestelde doelen, ook op het gebied van de besteding van de openbare financiën, naar verwachting overstegen zullen worden. Zoals altijd blijft in de openbare financiën waakzaamheid geboden gezien dit herstel en de verbeteringen in de financiën nog altijd aan een aantal risico's onderhevig is.

Tenslotte dient opgemerkt te worden dat deze rapportage te laat is aangeleverd. De hierna komende tijd is de verwachting dat de beschikbare ambtelijke capaciteit gaandeweg zal toenemen zodat we verwachten dat de Uitvoeringsrapportages voor het jaar 2025 tijdiger aangeleverd gaan worden.

mr. X.J. Maduro

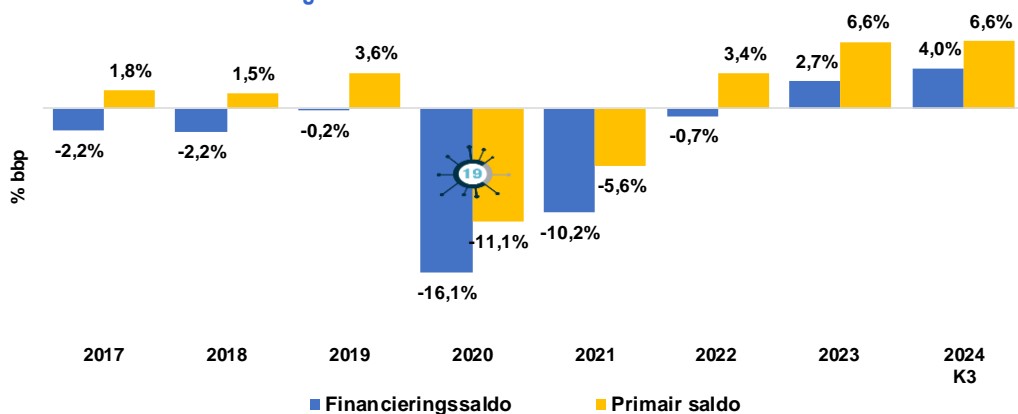
23 januari 2025

Inhoudsopgave

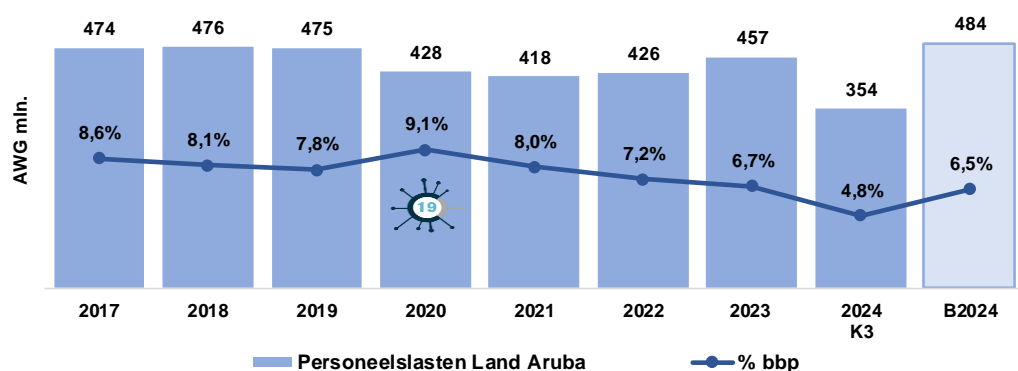
Colofon	2
Disclaimer	3
Inleiding.....	4
Kernindicatoren stand openbare financiën van Land Aruba	6
1. Samenvatting.....	7
2. Realisatie begroting 2024.....	8
2.1.1 Middelen per 30 september 2024	9
2.1.2 Kosten per 30 september 2024	18
2.2 Kapitaalrekening per 30 september 2024.....	21
3. Financiering en schuldbeheer.....	22
3.1 Schuldendienst 2024.....	22
3.2 Schuldontwikkeling per kwartaal.....	24
4. Liquiditeitsoverzicht.....	27
5. Collectieve Sector.....	29
6. Ontwikkeling personeelsnorm.....	33
7. Publiek-Private Samenwerkingen (PPP).....	36
7. Financieel beheer	38
BIJLAGE I	40
BIJLAGE II	42
BIJLAGE III	44

Kernindicatoren stand openbare financiën van Land Aruba

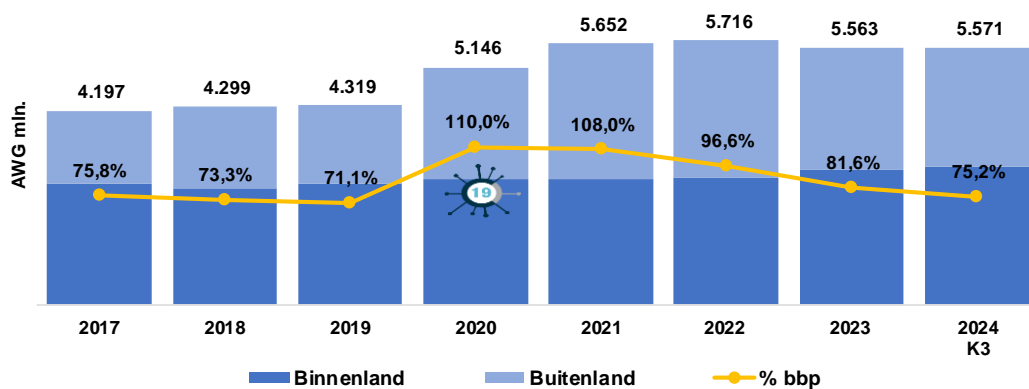
Primair saldo en financieringssaldo:

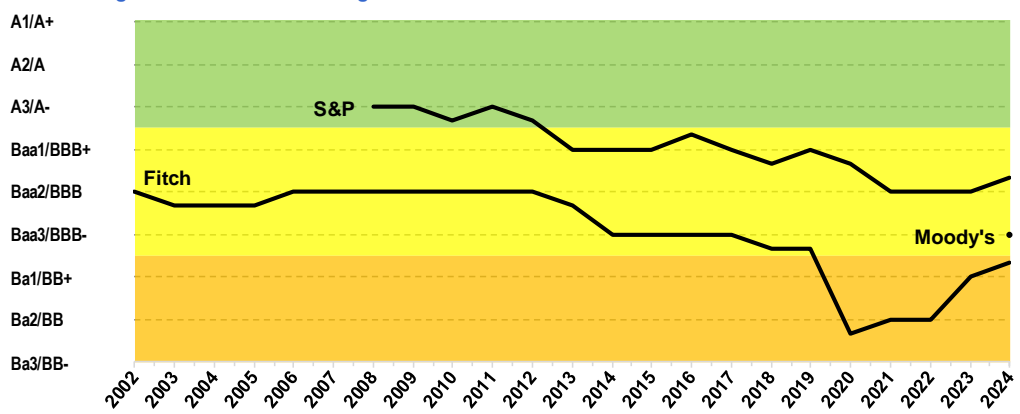
Beter beheersen van de personeelslasten:

Ontwikkeling van de schuldquote:

Handhaving van de kredietwaardigheid:

1. Samenvatting

(in Afl. 1000)

Middelen	t/m 30 sept 2024	begroot 2024	% begrotings- uitputting
Directe belastingen	513.596	636.300	80,7%
Indirecte belastingen	613.989	806.025	76,2%
Retributies, leges & rechten	21.015	22.856	91,9%
Rechten, boeten & overig	46.839	46.466	100,8%
Rente	1.105	312	354,2%
Niet-belastingopbrengsten	160.979	213.584	75,4%
Landsbedrijven & fondsen	1.939	4.848	40,0%
Overige ontvangsten	63.750	68.124	93,6%
TOTAAL MIDDELEN	1.423.212	1.798.515	79,1%
Kosten	t/m 30 sept 2024	begroot 2024	% begrotings- uitputting
Personeelslasten	353.747	483.682	73,1%
Goederen en diensten	153.965	221.117	69,6%
Rente	196.259	306.262	64,1%
Subsidie	173.857	245.637	70,8%
Overdrachten	124.460	179.384	69,4%
Bijdragen & afschrijvingen	139.616	192.102	72,7%
TOTAAL KOSTEN	1.141.903	1.628.185	70,1%
Exploitatieresultaat	281.309	170.330	165,2%

Kapitaal ontvangsten	t/m 30 sept 2024	begroot 2024	% begrotings- uitputting
Verkoop onr. goederen & grond	3.238	10	100,0%
Lokale Kredietaflossing	3.740	6.134	61,0%
Vrijgekomen afschrijvingen	25.554	34.072	75,0%
TOTAAL	32.531	40.216	80,9%
Kapitaal uitgaven	t/m 30 sept 2024	begroot 2024	% begrotings- uitputting
Investeringen	4.842	20.894	23,2%
Vermogensoverdrachten	3.810	4.400	86,6%
Lokale kredietverlening	10.516	20.000	52,6%
TOTAAL	19.167	45.294	42,3%
Netto resultaat kapitaaldienst	13.364	-5.078	-263,2%

Financieringssaldo	294.674	165.252	178,3%
Aflossingen	539.226	567.661	95,0%
Financieringsbehoefte	-244.552	-402.409	60,8%

Berekening tekortnorm:

Overschot tov. BBP 3e kw. '24 Afl. 7,408 mln.	4,0%	2,2%
---	------	------

Collectieve Sector

Exploitatieresultaat Collectieve Sector	504.399
Financieringssaldo Collectieve Sector	517.763

Puntsgewijze toelichting

30 september 2024:

- Totale middelen Afl. 1.423,2 mln. (realisatie 79,1%)
- Totale kosten Afl. 1.141,9 mln. (realisatie 70,1%)
- Positief exploitatieresultaat Afl. 281,3 mln. (realisatie: 165,2%)
- Kapitaalontvangsten Afl. 32,5 mln. (realisatie 80,9%)
- Kapitaalluitgaven Afl. 19,2 mln. (realisatie: 42,3%)
- Nettoresultaat kapitaaldienst Afl. 13,4 mln (realisatie: -263,2%)
- Financieringsbehoefte Afl. – 139,5 mln. (realisatie: 34,7%)
- Aflossingen Afl. 539,2 mln. (realisatie: 95,0%)
- Financieringssaldo Afl. 294,7 mln. (realisatie: 178,3%)
- Schuldstand inclusief latente schulden Afl. 5.570,5 mln., waarvan aandeel leningen Afl. 5.452,1 mln. (98%)
- Kortlopende schulden Afl. 118,4 mln.
- Liquiditeit:
  - Ontvangsten Afl. 1.426,5 mln.
  - Uitgaven Afl. 1.109,7 mln.
- Nominaal bbp: Afl. 7.408,0 mln.
- Berekend overschot Collectieve Sector: 7,0%

2. Realisatie begroting 2024

2.1 Realisatie exploitatierekening

Tabel 2.1 presenteert het voorlopig exploitatiesaldo van het Land Aruba aan het einde van het derde kwartaal 2024. Het Land heeft over deze periode Afl. 1.423,2 miljoen aan middelen geboekt, waarvan Afl. 1.127,6 miljoen aan belastingopbrengsten. Dit is 79,2% van de totale middelen. De directe en indirecte belastingen leveren samen een begrotingsrealisatie van 78,2%. De overige middelensorten brachten samen Afl. 295,6 miljoen in 's Landskas.

De totale kosten over het derde kwartaal 2024 bedragen ruim Afl. 1.141,9 miljoen wat gelijk is aan 70,1% van de begroting. Aan het einde van het derde kwartaal 2024 vormen de personeelslasten het grootste aandeel in de kosten ten bedrage van Afl. 353,7 miljoen. De rentekosten tot en met het derde kwartaal zijn Afl. 196,3 miljoen. De kosten gerelateerd aan subsidiebedragen Afl. 173,9 miljoen. De bijdragen en afschrijvingen zijn aan het einde van het derde kwartaal 2024 Afl. 139,6 miljoen. 72,7 % van de begroting is hiervan gerealiseerd. Aan het einde van het derde kwartaal 2024 is het exploitatieresultaat Afl. 281,3 miljoen voordelig.

Tabel 2.1: Exploitatieresultaat per 30 september 2024

(in Afl. 1000)

Middelen	t/m 30 sept 2023	t/m 30 sept 2024	begroot 2024	% begrotings- uitputting
Directe belastingen	441.282	513.596	636.300	80,7%
Indirecte belastingen	532.539	613.989	806.025	76,2%
Retributies,leges & rechten	18.139	21.015	22.856	91,9%
Rechten, boeten & overig	47.482	46.839	46.466	100,8%
Rente	988	1.105	312	354,2%
Niet-belastingopbrengsten	126.313	160.979	213.584	75,4%
Landsbedrijven & fondsen	2.047	1.939	4.848	40,0%
Overige ontvangsten	64.811	63.750	68.124	93,6%
TOTAAL MIDDELEN	1.233.601	1.423.212	1.798.515	79,1%
Kosten	t/m 30 sept 2023	t/m 30 sept 2024	begroot 2024	% begrotings- uitputting
Personeelslasten	347.131	353.747	483.682	73,1%
Goederen en diensten	140.992	153.965	221.117	69,6%
Rente	201.010	196.259	306.262	64,1%
Subsidie	160.472	173.857	245.637	70,8%
Overdrachten	118.592	124.460	179.384	69,4%
Bijdragen & afschrijvingen	137.126	139.616	192.102	72,7%
TOTAAL KOSTEN	1.105.322	1.141.903	1.628.185	70,1%
Exploitatieresultaat	128.279	281.309	170.330	165,2%

2.1.1 Middelen per 30 september 2024

In deze paragraaf worden drie tabellen gepresenteerd. Tabel 2.2 presenteert de realisatie per middelencategorie aan het einde van het tweede kwartaal 2024, met daarnaast de vergelijkende cijfers van het voorafgaande dienstjaar. Tabel 2.2.1 geeft een uitsplitsing van de directie belastingen weer en tabel 2.2.2 is een weergave van een verdere uitsplitsing van de indirecte belastingen. Volledigheidshalve wordt hierbij opgemerkt dat, ter wille van de vergelijkbaarheid over de periodes heen, de cijfers in deze tabellen afkomstig zijn van de kwartaalrapportages van het voorafgaande dienstjaar.

Tabel 2.2: Middelenrealisatie per 30 september 2024

(in Afl. 1000)

Middelen	t/m 30 sept 2023	t/m 30 sept 2024	Begroot 2024	% Begrotings- uitputting
Directe belastingen	441.282	513.596	636.300	80,7%
Indirecte belastingen	532.539	613.989	806.025	76,2%
Retributies, leges & rechten	18.139	21.015	22.856	91,9%
Rechten, boeten & overig	47.482	46.839	46.466	100,8%
Rente	988	1.105	312	354,2%
Niet-belastingopbrengsten	126.313	160.979	213.584	75,4%
Landsbedrijven & fondsen	2.047	1.939	4.848	40,0%
Overige ontvangsten	64.811	63.750	68.124	93,6%
TOTAAL MIDDELEN	1.233.601	1.423.212	1.798.515	79,1%

Bron: Directie Financiën

Een vergelijking van de realisatie van de middelensoorten (tabel 2.2) met hetzelfde tijdsverloop in het voorgaande jaar geeft aan dat de totale middelen zijn gestegen ten opzichte van het voorafgaand jaar (+Afl. 189,6 mln.). Deze stijging is grotendeels het gevolg van de toename van:

- de directe belastingen (Afl. 72,3 mln.);
- de indirecte belastingen (+Afl. 81,4 mln.);
- retributies, leges & rechten (+Afl. 2,9 mln.);
- de niet-belastingopbrengsten (+Afl. 34,7 mln.).

Deze worden deels vereffend wordt door de afname van:

- rechten, boetes & overig (-Afl. 0,6 mln.).

Ten opzichte van de begroting is tot en met het 3^e kwartaal 2024 79,1% aan inkomsten gerealiseerd.

Tabel 2.2.1: Realisatie directe belastingen per 30 september 2024

bedragen in Afl. 1.000

Omschrijving	t/m 30 Sep 2023	Begroot 2024	t/m 30 Sep 2024	% begrotings- uitputting
Loonbelasting	174,699	256,000	200,573	78.3%
Inkomstenbelasting	2,614	5,000	5,420	0.0%
Rente belastingvordering	3,771	5,000	4,771	95.4%
Winstbelasting	144,326	187,000	166,679	89.1%
Dividenbelasting	24,506	45,000	22,796	50.7%
Grondbelasting	48,122	67,000	53,865	80.4%
Successie-/overgangsel.	292	800	352	0.0%
Overdrachtsbelasting	18,722	40,000	33,673	84.2%
Motorrijtuigenbelasting	22,498	28,000	23,417	83.6%
Zegelbelasting	1,732	2,500	2,049	82.0%
TOTAAL DIRECTE BELASTINGEN	441,282	636,300	513,596	80.7%

Bron: Departamento di Impuesto

Tot en met het derde kwartaal van 2024 is 80,7% van de begrote middelen voor de directe belastingen gerealiseerd. Ten opzichte van de realisatie over dezelfde periode in 2023 is de realisatie in 2024 Afl.184,2 miljoen hoger. De grootste stijging ten opzichte van 2023 betreft de loonbelasting en de winstbelasting.

Tabel 2.2.2: Realisatie indirecte belastingen per 30 september 2024

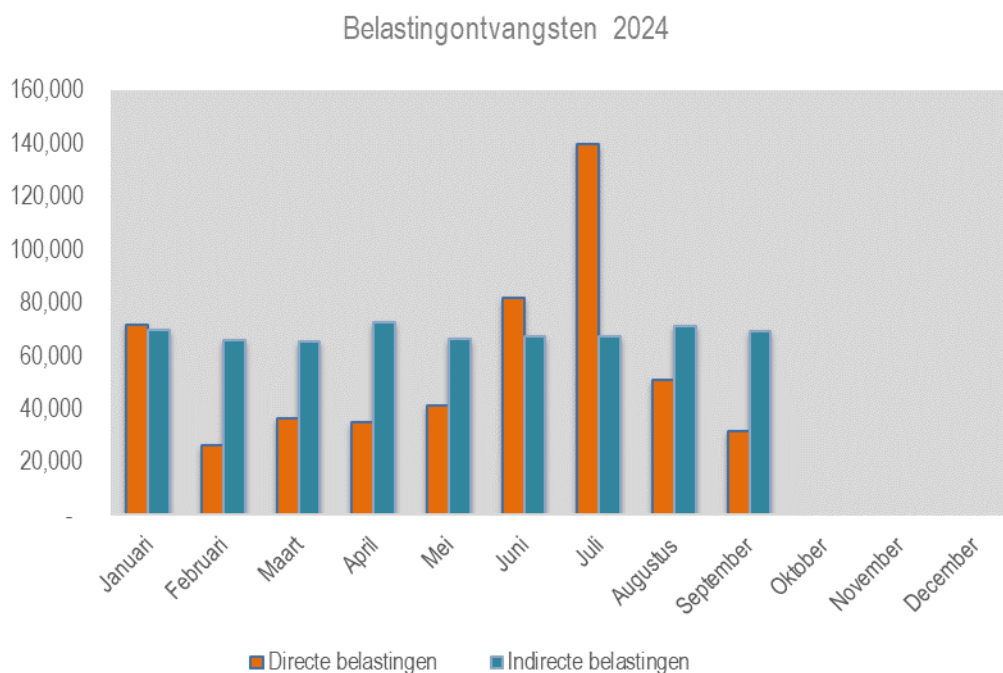
bedragen in Afl. 1.000

Omschrijving	t/m 30 Sep 2023	Begroot 2024	t/m 30 Sep 2024	% begrotings- uitputting
Invoerrechten	156,346	213,000	167,747	78.8%
Accijns gedestilleerd	22,351	35,000	23,738	67.8%
Accijns sigaretten	6,457	12,000	10,319	86.0%
Accijns bier	22,847	32,000	24,600	76.9%
Accijns minerale olien	54,616	73,000	56,967	78.0%
B.B.O./BAVP	239,493	397,000	296,786	74.8%
Zegelbelastingen	15	15	19	128.2%
Dienstverlening IUD	1,591	2,000	1,694	84.7%
Vergunningen	17,971	26,000	19,665	75.6%
Milieubelasting op hotels e.a.	10,820	16,000	12,441	77.8%
Milieubel. op verhuur voertuig	32	10	13	0.0%
TOTAAL INDIRECTE BELASTINGEN	532,539	806,025	613,989	76.2%

Bron: Departamento di Impuesto

Tot en met het derde kwartaal van 2024 is 76,2% van de begrote middelen voor de indirecte belastingen gerealiseerd. Ten opzichte van de realisatie over dezelfde periode in 2023 is de realisatie in 2024 Afl.259,6 miljoen hoger. De grootste stijging ten opzichte van 2023 betreft de invoerrechten en de BBO/BAVP.

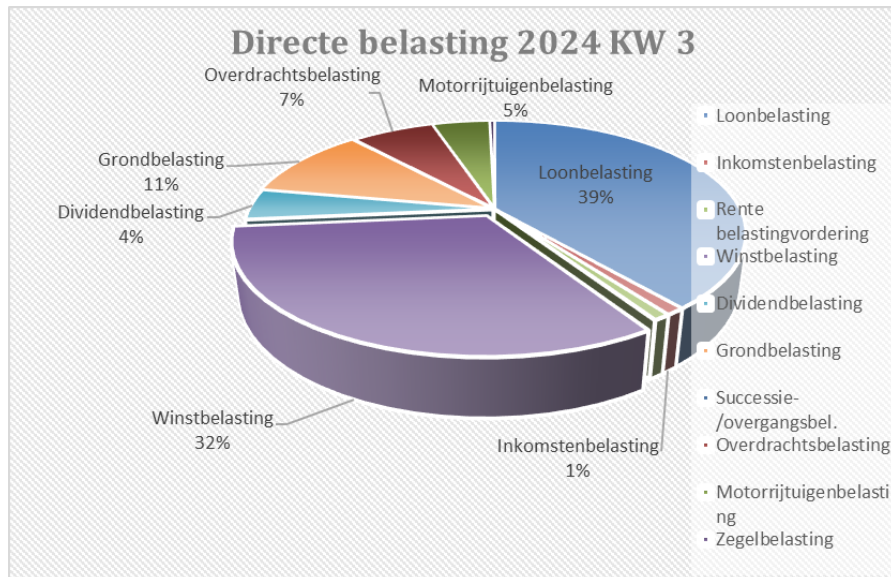
Grafiek 2.1: Belasting ontvangsten per maand 2024

Bron: Directie Financiën

NADERE TOELICHTING DIRECTE BELASTINGEN

Grafiek 2.2 Directe belastingen

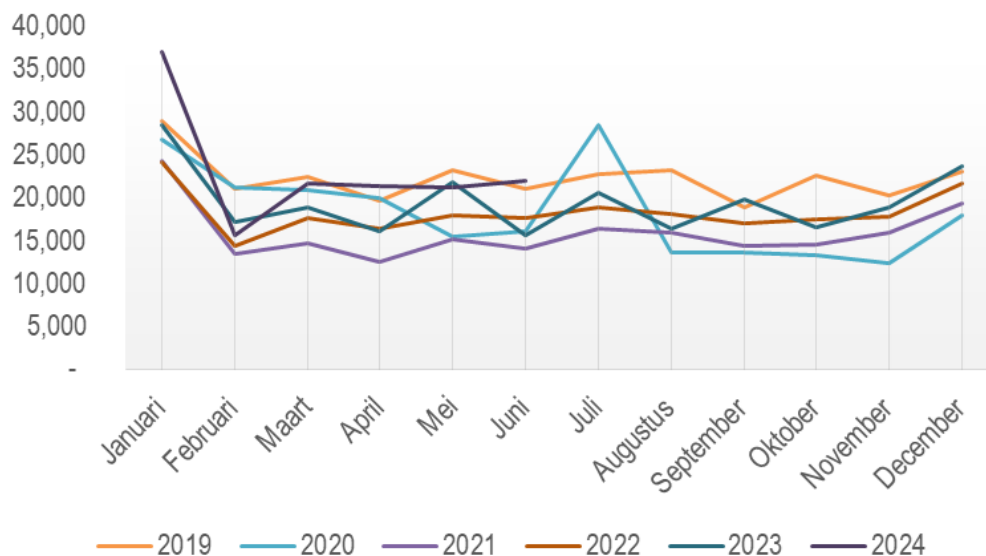

Bron: Directie Financiën

Loonbelasting

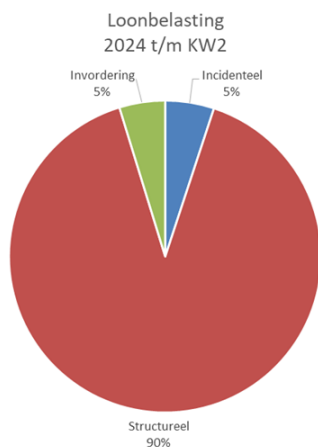
De loonbelastingontvangsten t/m september 2024 bedroeg Afl. 200,6 miljoen. Deze ontvangsten vertegenwoordigen 78,3% van de begrote loonbelastingmiddelen en zijn Afl. 82,7 miljoen) hoger in vergelijking met dezelfde periode in 2023.

De onderstaande grafiek illustreert de ontwikkeling van de loonbelastingontvangsten vanaf 2019.

Bron: Departamento di Impuesto

De totale loonbelastingontvangsten in de eerste twee kwartalen van 2024 worden onderverdeeld in structurele, invorderings- en incidentele ontvangsten. De onderstaande grafiek illustreert deze verdeling. De incidentele ontvangsten van 5% zijn gerelateerd aan het uitkopen van pensioen tegen een verlaagd tarief, een incentive die mogelijk was t/m 31 december 2023, met betaling van de loonbelasting in januari 2024. Ontvangsten door invorderingsacties, vertegenwoordigt 5% van de ontvangsten.

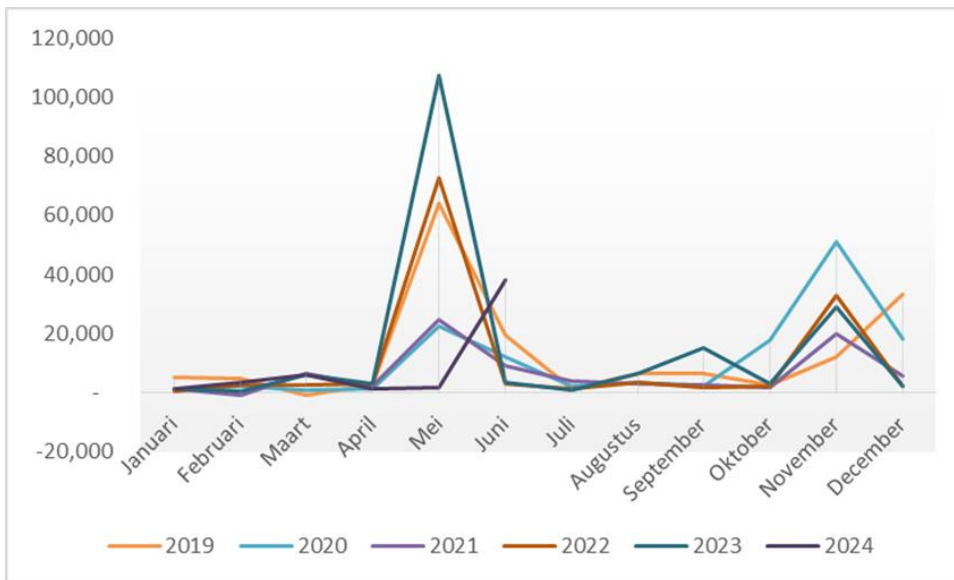

Bron: Departamento di Impuesto

Winstbelasting

Tot en met september 2024 bedroeg de ontvangst uit de winstbelasting Afl. 166,7 miljoen. De is 89,1% van de begrote middelen en is Afl. 45,1 miljoen hoger dan in dezelfde periode van 2023. In het kader van de introductie van het digitale formulier voor de winstbelasting dit jaar, is besloten belastingplichtigen extra tijd te geven voor het invullen van het formulier. De uiterste betaaldatum voor de eerste termijn is vastgesteld op 31 juli, terwijl de datum voor de tweede termijn op 30 november ongewijzigd blijft. Een grondige analyse van de meeropbrengsten voortvloeiend uit de fiscale hervorming met betrekking tot de winstbelasting zal plaatsvinden na het laatste betaalmoment.

De onderstaande grafiek illustreert de ontwikkeling van de winstbelastingontvangsten vanaf 2019.

Bron: Departamento di Impuesto

Dividendbelasting

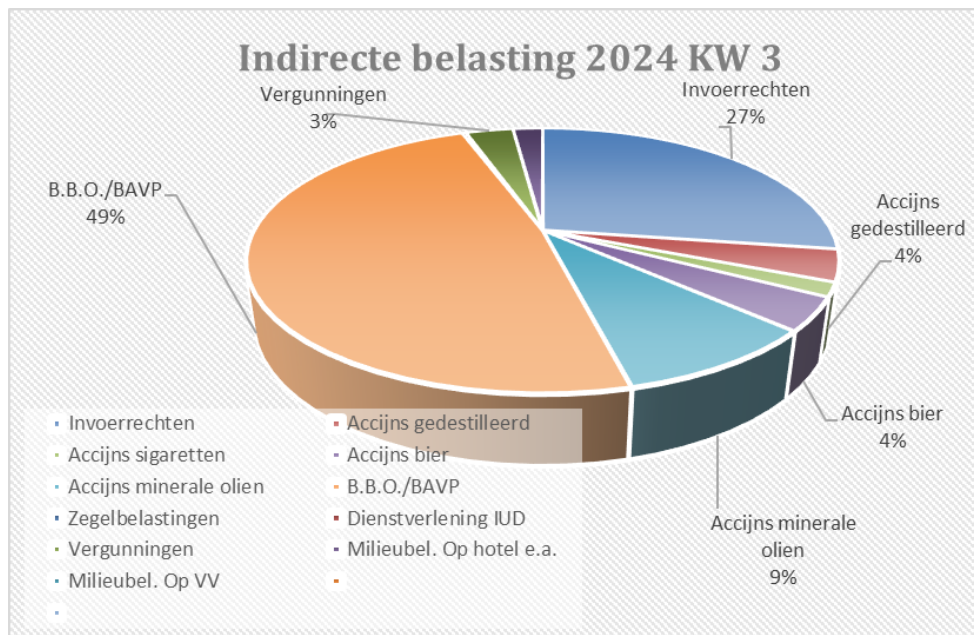
De dividendbelasting is gestegen met Afl. 2,8 miljoen ten opzichte van dezelfde periode in 2023. De begrotingsrealisatie is 50,7%.

Grondbelasting

De grondbelastingontvangsten bedragen op 30 september 2024 Afl. 53,9 miljoen. Dit is een stijging van Afl. 20,9 miljoen.) te constateren in vergelijking met 2023. Deze ontvangsten vertegenwoordigen 80,4% van de begrote grondbelasting.

NADERE TOELICHTING INDIRECTE BELASTINGEN

Grafiek 2.4 Indirecte belastingen

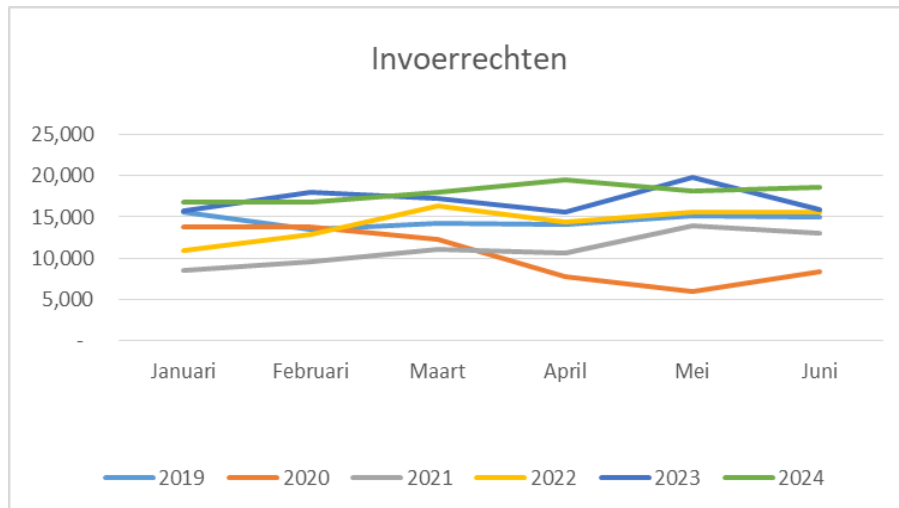

Bron: Directie Financiën

Invoerrechten

De invoerrechten is de op een na grootste middelsoort in de indirecte belastingen met een aandeel van 27%. Tot en met het derde kwartaal 2024 zijn de invoerrechten met Afl. 66,0 miljoen toegenomen in vergelijking met dezelfde periode in 2023. De begrotingsrealisatie is 78,8%. De onderstaande grafiek geeft per middelsoort de realisatie (x Afl. 1.000) voor het derde kwartaal

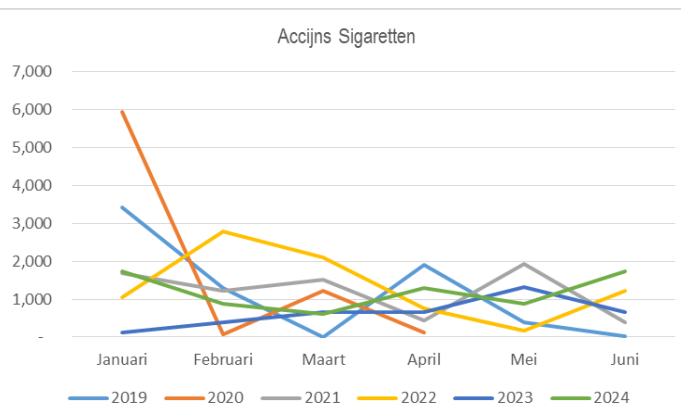
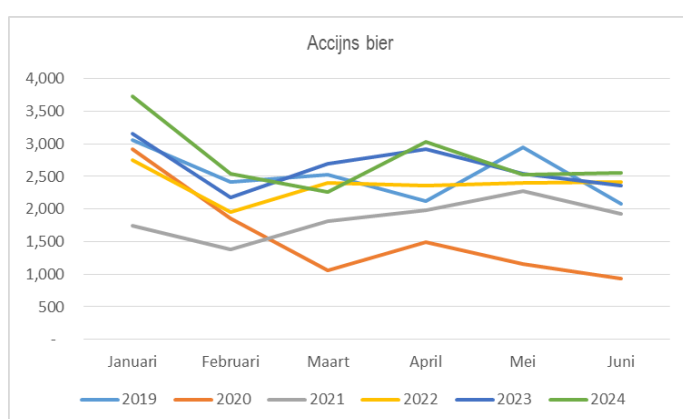
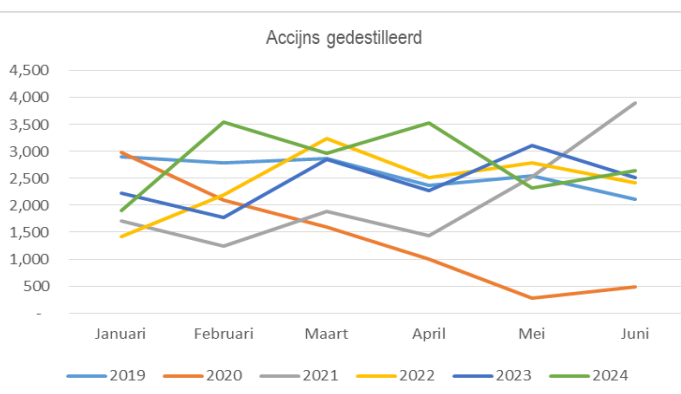
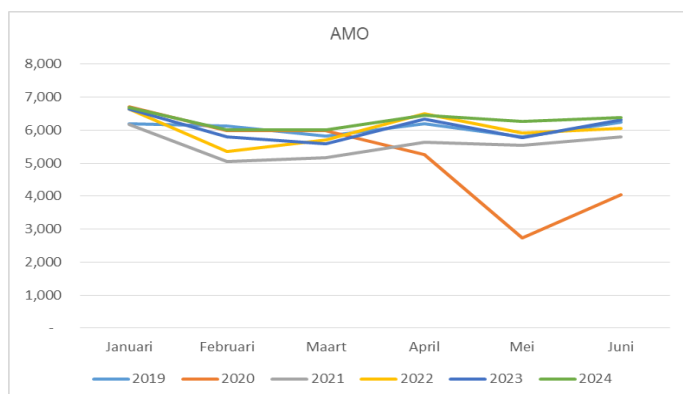
2024 versus die van het tweede kwartaal 2023 en voorgaande jaren.

Bron: Departamento di Aduana

Accijnzen

De ontvangen accijnzen vormen samen 18,8% van de totale ontvangsten in de indirecte belastingen. De accijnzen zijn begroot op Afl. 152,0 miljoen. Met een realisatie over de maanden januari tot en met september 2024 van Afl. 115,6 miljoen is 76% van de begroting gerealiseerd. Het totaal aan accijnzen is met Afl. 44,8 miljoen gestegen ten opzichte van dezelfde periode in 2023, wat voornamelijk het resultaat is van de stijgingen van accijns minerale oliën (+Afl. 20,5 miljoen). De opbrengsten van Accijns op Sigaretten heeft een instabiel verloop gedurende het jaar, omdat de aankoop van zegels door de fabrikant niet maandelijks plaatsvindt. De figuren hierna, geven per middelsoort de realisatie (*1000) voor het tweede kwartaal 2024 versus die van het tweede kwartaal 2022. Zo ook ten opzichte van 2021-2019.

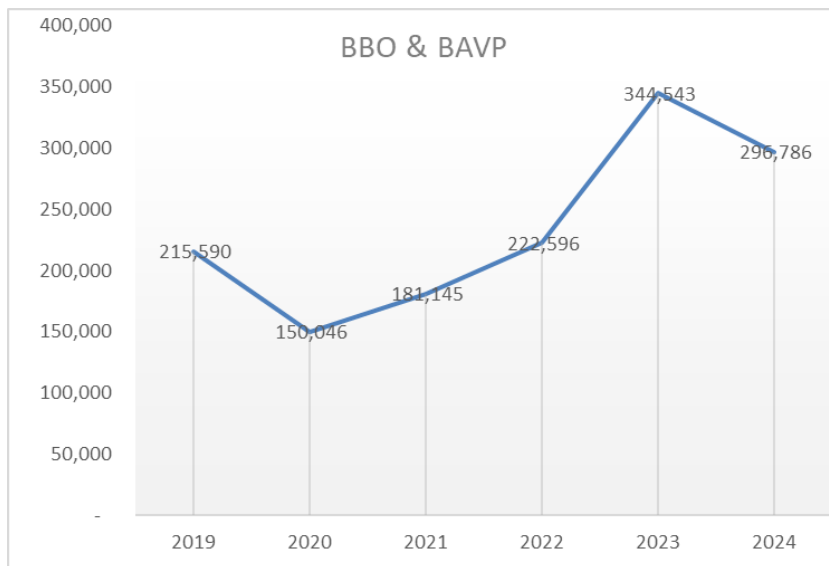
Bron: Departamento di Aduana

BBO/BAVP

De geïnde BBO/BAVP-ontvangsten tot en met het derde kwartaal van 2024 bedragen Afl. 296,8 miljoen. Deze ontvangsten vertegenwoordigen 74,8% van de begrote BBO/BAVP-middelen en liggen Afl. 136,3 miljoen hoger dan het voorgaande jaar. Deze stijging wordt veroorzaakt door het betalen van de BBO/BAVP bij de grens.

De totale ontvangsten uit BBO/BAVP over de jaren 2019 t/m 2024, worden weergegeven in de onderstaande grafiek.

Bron: Directie Financiën

In het tweede kwartaal van 2024 zijn de ontvangsten van BBO/BAVP voor 75% afkomstig van Departamento di Impuesto en 25% afkomstig van Aduana.

Overige indirecte belastingsoorten

De overige belastingsoorten leverden samen Afl. 23,7 miljoen op (een aandeel van 5.8% in de totale belastingopbrengsten). Ten opzichte van 2023 is er sprake van een toename van Afl. 2,4 miljoen (+11.0%). Het grootste bedrag in deze categorie betreft de opbrengsten uit casinovergunningen ten bedrage van Afl. 14,0 miljoen met een realisatie van 54.0%, en de ontvangsten uit hoofde van de milieubelasting op hotels ten bedrage van Afl. 8,5 miljoen met een realisatie van 53.2%. De opbrengsten uit dienstverlening bedragen aan het einde van het tweede kwartaal 2024 Afl. 1,1 miljoen met een realisatie van 55.5% van de begroting.

NADERE TOELICHTING OVERIGE MIDDELEN

Retributies, leges & rechten

Tot en met het derde kwartaal van 2024 is Afl. 22,9 miljoen aan retributies en leges ontvangen. Dit komt overeen met een realisatie van 91,9% van de begroting. Opvallende afwijkingen van de 75%-norm betreffen de lage opbrengsten bij:

- Directie Volksgezondheid (34,0%),
- Dienst Besmettelijke Ziekten (55,0%),
- Directie LVV (43,0%)
- DIP (22,0%).

Daarnaast ontbreken de realisaties van retributies en leges bij:

- Kwaliteitsinstituut Gezondheid (begroot op Afl. 0,2 miljoen),
- Griffie van het Gerecht in tweede aanleg (begroot op Afl. 0,4 miljoen).

Tegenover de tekorten staan posten die de begroting hebben overschreden, zoals:

- Departamento Transporte Publico (122,0%),

- Dienst Brandweer (230,0%),
- DIMAS (122,0%).

Vergeleken met dezelfde periode in het vorige jaar zijn de totale middelen met Afl. 2,9 miljoen gestegen.

Rechten, boeten & overig

Deze categorie laat een realisatie zien van Afl. 46,8 miljoen, wat neerkomt op 100,8% van de begroting. In vergelijking met dezelfde periode vorig jaar is sprake van een daling van Afl. 0,6 miljoen.

De overschrijdingen boven de 75%-norm worden voornamelijk veroorzaakt door:

- Concessierechten van Aruba Airport Authority N.V. (117,0%),
- Dienstverlening derden van het Casinowezen (102,0%),
- Overige middelen van Directie Scheepvaart (118,0%),
- Incidentele middelen van DIP (1303,0%),

Ook door niet-geraamde incidentele middelen van

- DWJZ (Afl. 0,4 miljoen),
- Inkomsten uit voorgaande jaren van Casinowezen (Afl. 0,4 miljoen).

Niet-belastingopbrengsten

De realisatie van de niet-belastingopbrengsten bedraagt aan het einde van het derde kwartaal 2024 Afl. 161,0 miljoen. Dit is een begrotingsrealisatie van 75,4%. Dit is onder andere veroorzaakt doordat de helft van de geraamde uitkeringen van de deelnemingen geraamd totaal AWG 75,6 miljoen. nog niet zijn gerealiseerd. Met uitzondering van Aruba Airport Authority N.V. (begroot voor AWG: 5,0 miljoen) en Aruba Tourism Authority (begroot voor AWG. 32,5 miljoen) die wel zijn gerealiseerd. In de begroting is AWG 5,3 miljoen opgenomen voor de uitvoering van onderdelen van het Landspakket. Deze bijdragen zijn nog niet ontvangen.

De realisatie van niet-belastingopbrengsten bedraagt Afl. 161,0 miljoen aan het einde van het derde kwartaal 2024. Dit is een begrotingsrealisatie van 75,4%.

Dit resultaat wordt beïnvloed doordat de helft van de geraamde uitkeringen van deelnemingen (geraamd op Afl. 75,6 miljoen) nog niet zijn gerealiseerd, met uitzondering van de uitkeringen van:

- Aruba Airport Authority N.V. (begroot op Afl. 5,0 miljoen),
- Aruba Tourism Authority (begroot op Afl. 32,5 miljoen).

Daarnaast is een bedrag van Afl. 5,3 miljoen geraamd voor de uitvoering van onderdelen van het Landspakket, waarvan de bijdragen nog niet zijn ontvangen.

Toeristenheffing

De toeristische sector heeft opmerkelijke veerkracht getoond, met een significante herstelling na de COVID-periode. Per 1 januari 2023 is het tarief van de toeristenheffing verhoogd van 9,5% naar 12,5%, en is een nieuwe herverdeling van de ontvangsten tussen Land Aruba, ATA en TPEF geïntroduceerd. Deze aanpassingen stellen Land Aruba in staat om meer te profiteren van de bloeiende toeristische sector. De onderstaande grafiek illustreert de ontvangsten uit de toeristenheffing vanaf 2019.

Tot en met september 2024 zijn de ontvangsten uit de toeristenheffing Afl. 70,9 miljoen, wat 80,0% van de begrote middelen is en 35,9% (Afl. 18,7 miljoen) meer dan het voorgaande jaar.

De niet-belastingopbrengsten zijn met Afl. 37,7 miljoen gestegen ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Deze toename is voornamelijk te danken aan een stijging van Afl. 18,7 miljoen uit toeristenheffingen en Afl. 20,0 miljoen uit erfpachtrechten. Deze groei wordt echter gedeeltelijk tenietgedaan door een afname van Afl. 5,3 miljoen in de uitkering van de Aruba Airport Authority.

Landsbedrijven en fondsen

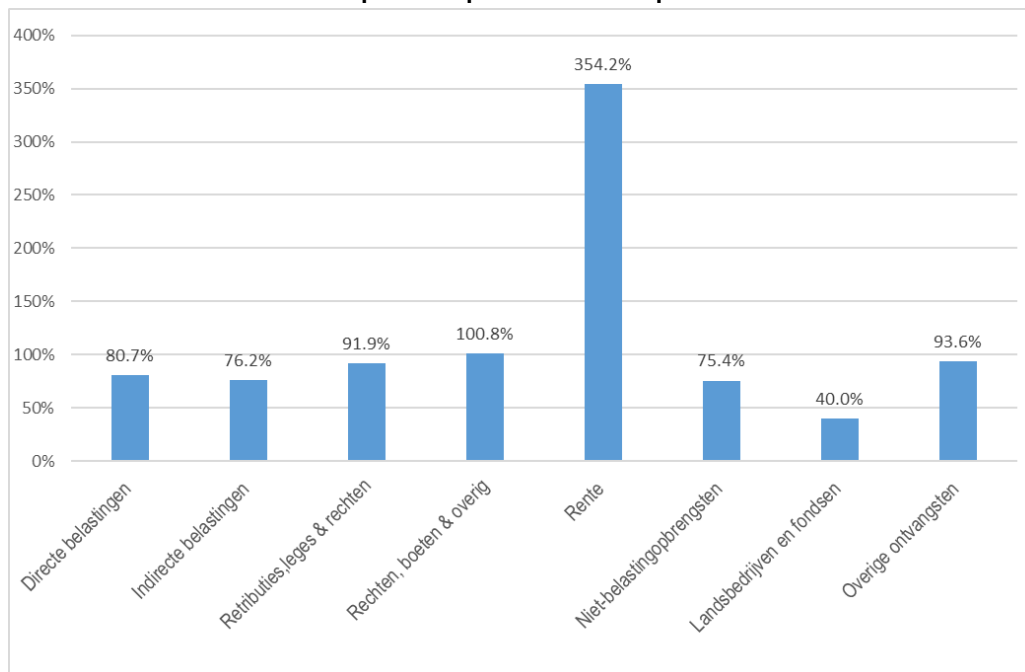
De realisatie van middelen bij landsbedrijven en fondsen bedraagt tot en met september 2024 Afl. 1,9 miljoen, oftewel 40,0% van de begroting. De lage realisatie wordt vooral veroorzaakt door het uitblijven van bijdragen van de Directie Landmeetkunde en centraal magazijn (Afl. 1,6 miljoen).

Overige

Deze categorie omvat voornamelijk deviezenprovisie. In het derde kwartaal van 2024 is Afl. 63,8 miljoen ontvangen, wat neerkomt op 93,6% van de begroting (Afl. 68,1 miljoen). De ontvangsten in het derde kwartaal zijn Afl. 1,1 miljoen lager dan in dezelfde periode van 2023

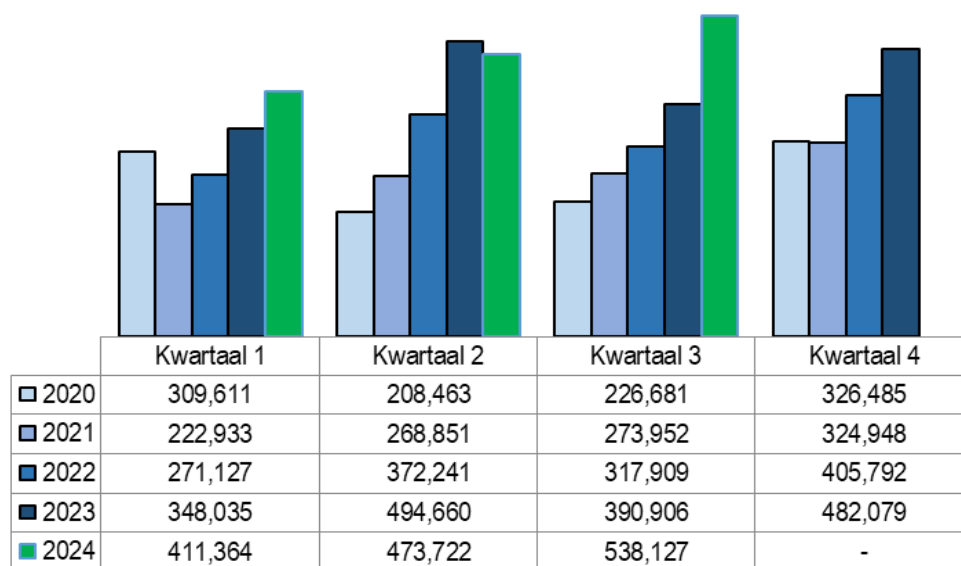
Grafiek 2.6: Middenrealisatie per 30 september 2024 in procenten.

Bron: Directie Financiën

Grafiek 2.7: Vergelijking middenrealisatie per kwartaal 2019 - 2024

Middenrealisatie per kwartaal

2.1.2 Kosten per 30 september 2024

De totale kosten per 30 juni 2024 bedragen Afl. 744,7 miljoen, wat overeenkomt met een begrotingsuitputting van 45,7%. Tabel 2.3 geeft per hoofdkostensoort de gerealiseerde kosten voor het jaar 2024 evenals de bijbehorende procentuele begrotingsuitputting, en de vergelijkende cijfers van het tweede kwartaal van het jaar 2023.

Tabel 2.3: Kostenrealisatie per 30 september 2024

(in Afl. 1000)

Kosten	t/m 30 sept 2023	t/m 30 sept 2024	begroot 2024	% begrotings- uitputting
Personeelslasten	347.131	353.747	483.682	73,1%
Goederen en diensten	140.992	153.965	221.117	69,6%
Rente	201.010	196.259	306.262	64,1%
Subsidie	160.472	173.857	245.637	70,8%
Overdrachten	118.592	124.460	179.384	69,4%
Bijdragen & afschrijvingen	137.126	139.616	192.102	72,7%
TOTAAL KOSTEN	1.105.322	1.141.903	1.628.185	70,1%
Exploitatieresultaat	128.279	281.309	170.330	165,2%

Bron: Directie Financiën; vergelijkende cijfers afkomstig uit JDE E1

Personeelslasten

De totale personeelskosten, inclusief overwerkvergoedingen bedragen per 30 juni 2024 Afl. 353,7 miljoen (73,1% van de begroting). Bij vergelijking met het derde kwartaal van 2023 is sprake van een totale toename van Afl. 6,6 miljoen.

Tabel 2.4: Ontwikkeling personeelsaantallen in FTE's

Deze tabel verschaft per kwartaal inzicht in het verloop van het aantal FTE's.

Ministerie	3e kwartaal 2023	4e kwartaal 2023	1e kwartaal 2024	2e kwartaal 2024	3e kwartaal 2024
Ministerie van AIOIRO	545	547	548	549	550
Ministerie van AEI	187	185	186	184	184
Ministerie van ECDO	114	113	110	109	107
Ministerie van FIC	573	567	577	584	586
Ministerie van JSZ	1.475	1.470	1.476	1.470	1.440
Ministerie van OS	199	197	195	198	197
Ministerie van TINO	167	171	172	173	164
Ministerie van TV	171	166	167	168	174
Totaal	3.431	3.416	3.431	3.435	3.402

Onderwijspersoneel	771	767	774	781	796
Kustwachtpersoneel	49	58	58	55	61

Het aantal FTE's is in het derde kwartaal 2024 per saldo met 33 afgenomen ten opzichte van het tweede kwartaal 2024. Dit komt met name wegens ontslag op eigen verzoek, ontslag met gebruikmaking van de VUT-regeling en ontslag wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.

Bron: Departamento Recurso Humano

Goederen en diensten

De besteding van de budgetten voor goederen en diensten blijven iets achter ten opzichte van de begroting. Per 1 oktober 2024 is bijna 70% van het budget ingezet. De bankkosten over de eerste 3 kwartalen zijn iets lager dan geraamd. Daarnaast is budget opgenomen voor het Landspakket. De gelden vanuit NL voor landspakket worden in het jaar dat deze worden ontvangen begroot. De besteding kan in de jaren daarna plaatsvinden.

De onderbesteding van de middelen voor DIMP zal worden ingelopen omdat er nog een aantal facturen moeten worden ontvangen. Er is Afl. 1,5 miljoen beschikbaar voor het National Statistic System project. De kosten volgen in het laatste kwartaal van 2024.

Ten opzichte van dezelfde periode in 2023 zijn de kosten voor goederen en diensten toegenomen met Afl. 13,0 miljoen.

Rente

De rentelasten bedragen per ultimo september 2024 Afl. 196,2 miljoen. Dit is bijna Afl. 5,0 miljoen lager dan dezelfde periode in 2023. De betaalde rente voor geldleningen LV bedraagt ruim Afl. 12,9 miljoen. Dit is een realisatie van 43% ten opzichte van de begroting (Afl. 29,9 miljoen). De betaalde rente voor geldleningen VV bedraagt ruim Afl. 82,5 miljoen. Dit is een realisatie van 80% ten opzichte van de begroting (Afl. 103,4 miljoen).

Subsidies

Aan subsidies is tot en met het derde kwartaal 2024 Afl. 173,9 miljoen betaald. Dit is 70,8% van het totaal beschikbaar gesteld bedrag. Vergeleken met hetzelfde kwartaal in het jaar 2023 is de toename ruim Afl. 13,2 miljoen.

De betaalde subsidies is uit te splitsen in de volgende soorten:

bedragen x Afl. 1.000

	Realisatie Q3
Subsidie bedrijf	8.196
Algemene subsidie	46.370
Subs. expl. onderwijs	16.855
Subs. sal. kosten ond.	95.684
Projecten instellingen	6.752
TOTAAL	173.857

Overdrachten

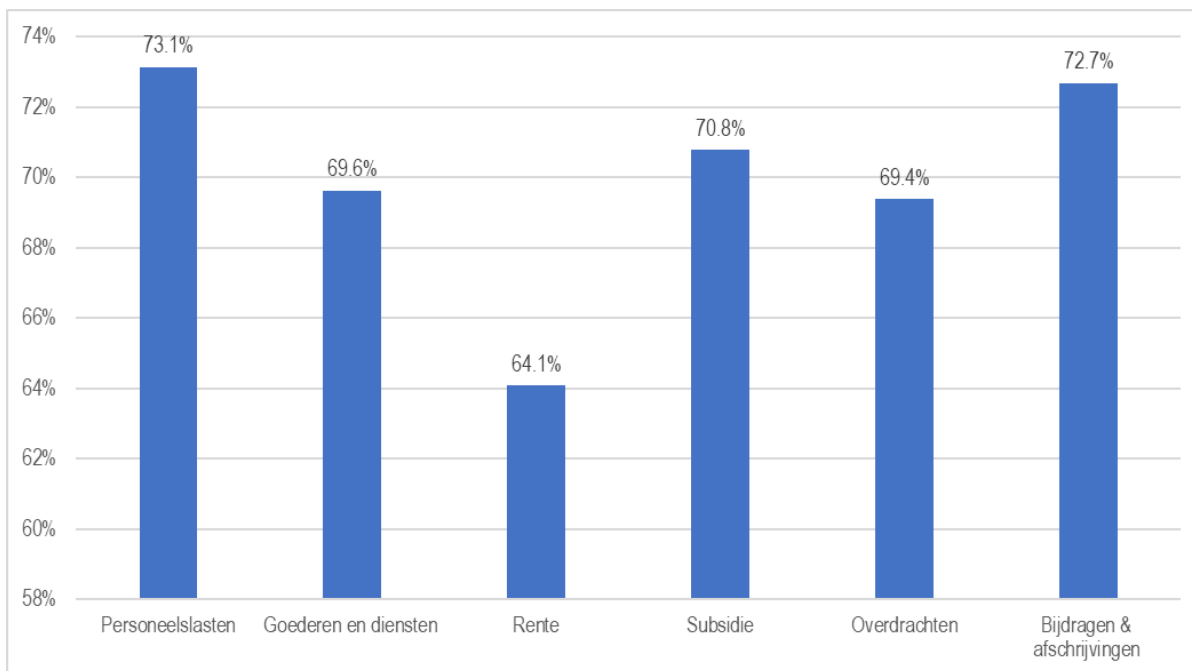
De overdrachten bedragen Afl. 124,5 miljoen. Dit is 69,4% van het beschikbare budget. Deze kosten zijn bijna Afl. 6 miljoen hoger dan in hetzelfde kwartaal van 2023. De uitgaven voor de reparatietoelag (compensatie AOV/AWW) en de duurtetoelag blijven iets achter ten opzichte van de begroting.

Bijdragen en afschrijvingen

De bijdragen en afschrijvingen zijn Afl. 139,6 miljoen. Dit is 72,7% van het beschikbare budget. Deze kosten zijn bijna Afl. 2,5 miljoen hoger dan in hetzelfde kwartaal van 2023. De uitgaven hebben betrekking op uitkeringen aan DOW, Staten van Aruba, Raad van Advies en Rekenkamer. Daarnaast is tot en met het 3^e kwartaal Afl. 32 miljoen verantwoord voor de PPP-projecten zoals de Green Corridor en Watty Vos Blvd.

Samenvattend wordt hieronder een grafische weergave van de hierboven toegelichte kostenrealisatie, uitgedrukt in procenten van de vastgestelde begroting 2024 gepresenteerd.

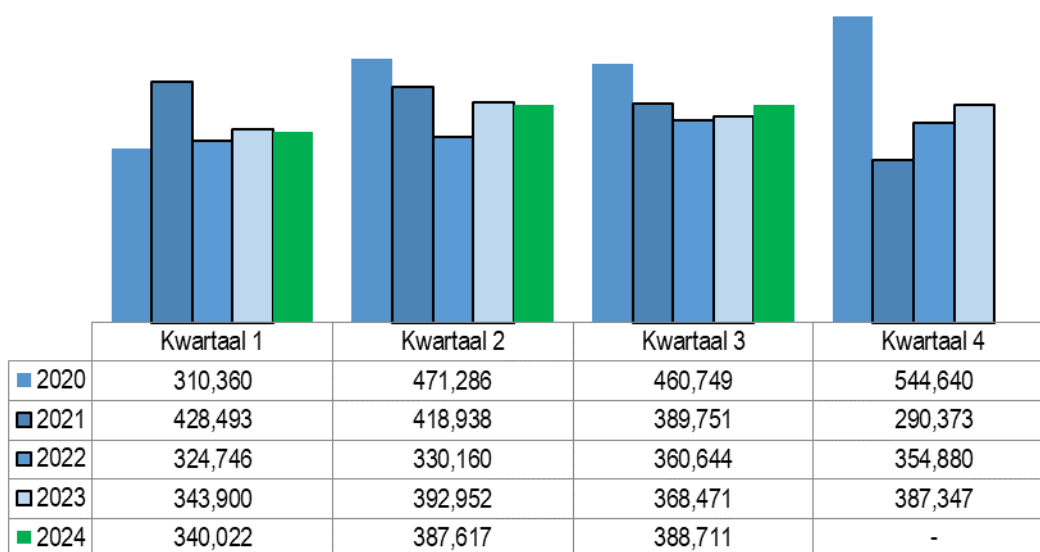
Grafiek 2.6: Kostenrealisatie per 30 september 2024 in procenten

Bron: Directie Financiën

Grafiek II: Vergelijking kostenrealisatie per kwartaal 2019 – 2024

Kostenrealisatie per kwartaal

Bron: Directie Financiën

2.2 Kapitaalrekening per 30 september 2024

De kapitaalontvangsten tot en met 30 september 2024 bedragen Afl. 32,5 miljoen, hetgeen Afl. 3,5 miljoen (+12,0%) meer is, in vergelijking met het derde kwartaal van 2023. De totale begrotingsrealisatie van de kapitaalontvangsten is 80,9%.

De kapitaaluitgaven bedragen per 30 september 2024 Afl. 19,2 miljoen. Dit is Afl. 0,4 miljoen minder dan het derde kwartaal van 2023. De realisatie van de totale kapitaaluitgaven ten opzichte van de begroting 2024 is 42,3%. Het resultaat van de kapitaalontvangsten minus de kapitaaluitgaven voor het derde kwartaal van 2024 geeft een positief resultaat van Afl. 13,4 miljoen.

Tabel 2.5: Kapitaalrekening per 30 september 2024

(in Afl. 1.000)

Kapitaal ontvangsten	t/m 30 sept 2023	t/m 30 sept 2024	begroot 2024	% begrotings- uitputting
Verkoop onr. goederen & grond	8	3.238	10	100,0%
Lokale Kredietaflossing	3.458	3.740	6.134	61,0%
Vrijgekomen afschrijvingen	25.554	25.554	34.072	75,0%
TOTAAL	29.020	32.531	40.216	80,9%
Kapitaal uitgaven	t/m 30 sept 2023	t/m 30 sept 2024	begroot 2024	% begrotings- uitputting
Investerings	2.798	4.842	20.894	23,2%
Vermogensoverdrachten	3.878	3.810	4.400	86,6%
Lokale kredietverlening	12.872	10.516	20.000	52,6%
TOTAAL	19.548	19.167	45.294	42,3%
Netto resultaat kapitaaldienst	9.472	13.364	-5.078	-263,2%

Bron: Directie Financiën

Toelichting op de kapitaalontvangsten en uitgaven per 30 september 2024

Lokale kredietaflossing

De aflossingen van studieleningen tot en met het derde kwartaal is Afl. 3,7 miljoen. Ten opzichte van vorig jaar is dit een toename van Afl. 0,3 miljoen (8,1%). De begrotingsrealisatie is 61%

Vrijgekomen afschrijvingen

De realisatie van de afschrijvingskosten zijn geboekt als een schatting naar rato van de begroting 2024. De afschrijvingskosten in de exploitatierekening leiden niet tot uitgaven en worden als vrijval kapitaalontvangsten gecompenseerd in de kapitaaldienst.

Investerings

De realisatie van de investeringen tot en met 30 september 2024 bedraagt Afl. 4,8 miljoen en blijven achter bij de raming. Ten opzichte van vorig jaar over de eerste helft is dit een toename van Afl. 2,0 miljoen. De investeringen tot en met het derde kwartaal hebben betrekking op de aanschaf van een ladderbrandweerwagen (Afl. 2,1 miljoen), het vernieuwen van het wegdek raceway park palo marga (Afl. 0,5 miljoen) en sloop- en betonwerkkosten bij het Guillermo Trinidad stadion (Afl. 0,5 miljoen). Vanwege de economische groei blijft de vraag naar aannemers groot en dit vertraagt het aanbestedingsproces van de projecten die door de overheidsbegroting worden gefinancierd.

Vermogensoverdrachten

Vermogensoverdrachten aan Post N.V., en Hoge Colleges van Staat zoals, de Staten en de Algemene Rekenkamer, worden op deze post begroot. De realisatie in het derde kwartaal van 2024 bedraagt Afl. 3,98 miljoen. De begrotingsuitputting is 86,6%.

Lokale kredietverlening

Per 30 september 2024 zijn voor Afl. 10,5 miljoen aan studieleningen verstrekt. Dit is Afl. 2,4 miljoen minder is dan in 2023.

3. Financiering en schuldbeheer

3.1 Schuldendienst 2024

In onderstaande tabel staat hoe de financieringsbehoefte van 2024 is gefinancierd. In bijlage III is de definitie hiervan toegelicht. Conform planning is in het tweede kwartaal AFL 160 miljoen op de binnenlandse markt gefinancierd gevolgd in het derde kwartaal met de uitgifte van twee obligaties op de internationale kapitaalmarkt voor een totale waarde van Afl. 242,1 miljoen (USD 134,5 miljoen). Voor de buitenlandse investeerders waren deze eerste uitgiftes waarin zij de financiële schade van COVID in de rente hebben kunnen verwerken. Ondanks de door de pandemie toegenomen schuld is het orderboek gesloten met een vraag van boven USD 800 miljoen (ca Afl. 1.4 miljard), ongeveer 6x het benodigde bedrag, en tegen een sterk verminderd landenrisico opslag. De aanhoudende belangstelling voor Arubaans schuld papier is ontegenzeggelijk.

Financieringen 2024

		AB 2024 no. 26 VJN 2024			
Aflossingen		568			
Overschot B24		165			
Financiering		402			
Lening nr.	Bron		Uitgifte	Looptijd	Rente
196-2024-1	Binnenland	110	MEI.10.24	14	6.50%
197-2024-2	Binnenland	50	MEI.10.24	6	5.50%
198-2024-3	Buitenland	144	SEP.10.24	5	6.30%
199-2024-4	Buitenland	98	SEP.10.24	6	6.33%
		402			

Tabel 3.1: Schuldendienst 2024

Aflossingen. Programma 2024 onderverdeeld naar binnen/buitenland*

	K1	K2	K3	K4	TOTAAL
Binnenland	1,4	29,8	30,9	101,8	163,9
Buitenland	157,3	103,7	52,4	90,3	403,8
Totale aflossingen	158,7	133,5	83,3	192,1	567,7

* Aflossingen is exclusief schatkistpapier

Rente. Programma 2024 onderverdeeld naar binnen/buitenland

	K1	K2	K3	K4	TOTAAL
Binnenland	23,8	45,0	44,5	40,6	153,9
Buitenland	33,8	23,9	28,4	66,2	152,3
Totale rente	57,6	68,9	72,9	106,8	306,2

* Rente is inclusief schatkistpapier

Schuldendienst 2024 Programma

	K1	K2	K3	K4	TOTAAL
Aflossingen	158,7	133,5	83,3	192,1	567,7
Rente	57,6	68,9	72,9	106,8	306,2
Totaal S/D	216,3	202,3	156,2	298,9	873,9

Schuldendienst 2024 Realisatie

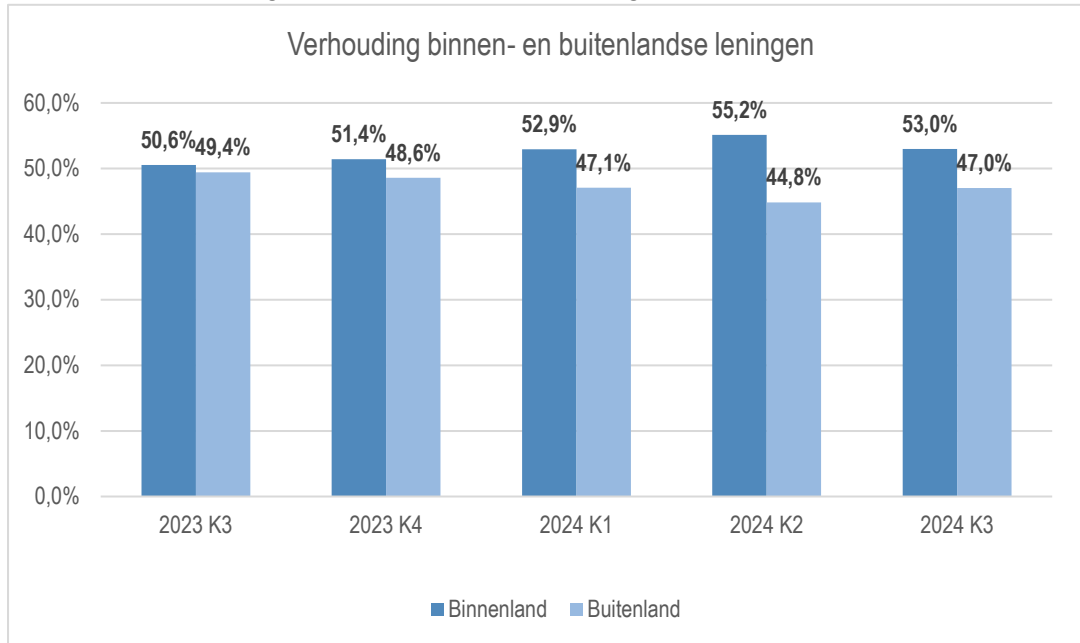
	K1	K2	K3	K4	TOTAAL
Aflossingen	159,4	133,5	83,2		376,1
Rente	57,1	77,6	61,3		196,0
Totaal S/D	216,5	211,1	144,5	-	572,1

* Aflossingen is exclusief schatkistpapier

Bron: Directie Financiën

Tabel 3.1. De rentebetalingen verlopen volgens planning, al is het met verschuiving in de momenten van betalingen (een deel van de rente gepland voor dit kwartaal werd in het tweede kwartaal betaald). De verschuiving heeft geen gevolgen voor het jaartotaal. Wat wel voordelig zal zijn voor de rentelasten is het feit dat de SOFR-rente na een periode van een steile rentecurve aanhoudend een dalende tendens laat zien.

Grafiek 3.2: Verhouding binnen- en buitenlandse leningen

Toelichting grafiek 3.2.

Het geleidelijk afbouwen van het aandeel van de buitenlandse leningen in de nationale schuld is een richtpunt van 's Lands financieringsbeleid. Het aandeel van buitenlandse leningen in het totaal is tijdens de pandemie gegroeid van ongeveer 40% naar 57%, als gevolg van de liquiditeitssteun. De omvang is sindsdien gestaagd teruggebracht naar ca 47%.

3.2 Schuldontwikkeling per kwartaal

	2023	2023	2023	2023	2024	2024	2024
	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3
Binnenlandse leningen							
Staatsobligaties	2.002,4	2.073,6	2.233,6	2.311,6	2.311,6	2.471,6	2.442,1
Onderhandse leningen	300,9	285,8	285,8	257,5	257,5	229,2	229,2
Overige leningen	225,3	224,0	222,6	221,2	219,8	218,4	216,9
	2.528,7	2.583,4	2.742,0	2.790,3	2.788,9	2.919,1	2.888,2
Buitenlandse leningen							
Leningen N.I.O.	4,8	3,2	3,2	3,2	3,2	1,6	1,6
Leningen Rijksbegroting	1.439,5	1.439,5	1.439,5	1.439,6	1.438,9	1.438,9	1.438,9
Overige leningen EUR	4,8	4,5	4,4	4,4	4,2	3,9	4,1
Buitenlandse leningen USD	1.467,7	1.425,4	1.234,4	1.190,3	1.033,0	929,5	1.119,3
	2.916,8	2.872,7	2.681,5	2.637,4	2.479,3	2.374,0	2.563,9
Totaal Leningen	5.445,5	5.456,1	5.423,5	5.427,8	5.268,2	5.293,1	5.452,1
% BBP	83%	84%	80%	80%	71%	71%	74%
Crediteuren UFR - buitenland	3,2	1,9	4,0	0,6	0,7	3,5	1,6
Crediteuren UFR - binnenland	193,5	89,6	127,6	70,3	106,3	89,8	67,4
Promessen en kasgeldlening	110,0	74,0	56,3	56,3	56,3	56,3	42,3
Extracomptabele schulden - Lease	8,4	8,2	8,0	7,8	7,5	7,3	7,1
Totaal UFR	315,1	173,8	195,8	134,9	170,9	156,9	118,4
Totaal schulden	5.760,6	5.629,9	5.619,3	5.562,7	5.439,1	5.450,0	5.570,5
% BBP	88,3%	86,3%	82,4%	81,6%	73,4%	73,6%	75,2%
BBP	6.526,0	6.526,0	6.817,0	6.817,0	7.408,0	7.408,0	7.408,0

Toelichting

De schuldpositie is in dit kwartaal tijdelijk toegenomen als gevolg van de uitgifte van twee buitenlandse leningen. Deze stand zal in het laatste kwartaal flink dalen omdat deze buitenlandse leningen pas dan kunnen worden ingezet om vervallende leningen af te lossen. Er wordt eveneens rekening gehouden met een mogelijk overschot boven het in de LAFT opgenomen minimale financieringsoverschot, en de inzet van 50% daarvan voor schuldvermindering conform de verdeelsleutel in LAFT¹.

Bij de korte schulden is een substantiële afname gerealiseerd. Anders dan dit tabel doet vermoeden heeft Land Aruba voor het eerst in de laatste 30 jaren praktisch geen achterstanden bij haar leveranciers. Door de inrichting van dit tabel ontstaat een vertekent beeld en dat verdient nadere toelichting:

- **Buitenlandse leveranciers.** Op tabel 3.2. staat een bedrag van Afl. 1,6 miljoen als schuld aan buitenlandse handelscrediteuren. Ongeveer Afl. 1,4 miljoen daarvan zijn courante facturen, ofwel facturen die nog niet betaalbaar zijn

¹ LAFT art.14 lid 2 sub 'd'.

en evenmin achterstallig. Bij deze leveranciers is ook een bedrag van ca Afl. 0,3 miljoen verantwoord zijnde facturen die niet meer betaalbaar zullen worden en die binnenkort zullen moeten worden afgeschreven². De achterstand bij buitenlandse leveranciers is aldus nihil.

- **Binnenlandse leveranciers.** Bij de binnenlandse leveranciers staat een bedrag van Afl. 67,4 miljoen als schuld. Hiervan is ongeveer Afl. 40 miljoen geld in transitio, ofwel gelden die het Land namens derden heeft geïnd. Deze derdengelden zijn niet ten behoeve van Land ontvangen en hebben geen verband met de begroting van Land. Omdat zij pas na het afsluiten van de rapportage periode aan de begunstigen kunnen worden overgemaakt ontstaat een vordering op Land cq een schuld aan derden. Dit geeft een vertekend beeld omdat de vordering worden vermeld zonder de bijhorende kredietsaldo's die op de bankrekeningen van Land bij de Centrale Bank van Aruba staan. Om tot een juiste weergave van de omvang van de schuld aan binnenlandse leveranciers te komen zullen gelden in transitio in het vervolg niet langer in het schuldsaldo van Land worden opgenomen. Zij worden dan volledigheidshalve wel bekendgemaakt via een voetnoot onder vermelding dat zij met het bijhorende kredietsaldo zijn vereffend. Ook inbegrepen in het bedrag van Afl. 67,4 miljoen is ca Afl. 22 miljoen aan verjaarde facturen waarvan de betaling feitelijk niet wordt gevorderd en ook niet zal kunnen worden gevorderd. Ook deze facturen worden in het vervolg uit het schuldsaldo gehaald in afwachting van hun afschrijving.
- **Betalingstermijn van 90-dagen naar 30-dagen.** De betalingstermijn voor lokale handelscrediteuren is dit jaar effectief verlaagd van 90-dagen naar 60-dagen. De openstaande rekeningen bij lokale leveranciers is slechts Afl. 2,4 miljoen (0,03% bbp). De betalingstermijn wordt in 2025 verder teruggebracht naar 30-dagen.

Promessen en kasgeldleningen. Het project om de promessen en kasgeldleningen in omloop terug te dringen is in dit kwartaal voortgezet. De weder uitgifte van een promesse van Afl. 14 miljoen is in september aangehouden en is Centrale Bank van Aruba bericht dat het Land geen weder uitgifte wenst van de promessen die in oktober en november vervallen.

---

² Deze facturen zullen in de toekomst en tot het moment van hun\afschrijving volledigheidshalve bij de schuldrapportage worden verantwoord, doch als 'contingent liabilities'.

Tabel 3.3.

Instrument	AFL	Toelichting
	5.450,0	Totaal Schulden 2024 K2
Staatsobligaties	(29,5)	(29,5) 124-2011-3 4,500% 2011-2024 CBA
Overige leningen	(1,5)	(1,5) 090-2004-5 6,700% 2004-2039 APFA
Overige leningen EUR	0,2	0,2 Koersschomeling
Buitenlandse leningen USD	189,8	(30,5) 138-2013-4 4,500% 2013-2025 CS+ (19,1) 154-2015-4 4,500% 2015-2022 CS+ (2,7) 167-2018-5 5,750 % 2018-2028 RBC 144,0 198-2024-3 6,300% 2024-2029 CITI/SANCAP 98,1 199-2024-4 6,320% 2024-2030 CITI/SANCAP
Kortlopende schulden	(24,3)	(24,3) Afname schulden (handels-)crediteuren
Promessen	(14,0)	(14,0) schatkispromessen
Extracomptschulden - Lease	(0,2)	(0,2) Betalingen lease
	120,6	Toename in schuldpositie
	5.570,5	Totaal Schulden 2024 K3

Bron: Directie Financiën

Noot: Toelichting op tabel 3.2. schuldontwikkeling per kwartaal

Toelichting bij tabel 3.3.

De schuldpositie is in dit kwartaal per saldo tijdelijk toegenomen met ca Afl. 121 miljoen. Bij de leningen is ca Afl. 83 miljoen betaald en bij de handelscrediteuren is de stand verder verlaagd met circa Afl. 38 miljoen. Tegenover deze afname van samen circa Afl. 122 miljoen staat een toename van Afl. 242 miljoen als gevolg van de uitgifte van de twee eerdergenoemde buitenlandse staatsobligaties.

4. Liquiditeitsoverzicht

Tabel 4.1: Liquiditeitsrealisatie 2024

2024	JAN	FEB	MAR	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
<i>in Afl. miljoen</i>	<i>real</i>	<i>real</i>	<i>real</i>	<i>real</i>	<i>real</i>	<i>real</i>	<i>real</i>	<i>real</i>	<i>real</i>			
1. Ontvangsten												
1. Directe belastingen	71,4	26,1	36,3	34,9	41,1	81,5	139,7	50,9	31,7	37,2	38,5	67,6
2. Indirecte belastingen	69,5	65,9	65,5	72,4	66,1	67,1	67,2	71,1	69,3	71,3	69,0	71,9
3. Niet-belastingontvangsten	9,7	11,8	10,9	11,3	10,1	39,4	14,8	42,4	10,7	20,8	22,3	22,8
4. Overige ontvangsten	18,5	11,9	16,1	10,2	17,6	22,3	14,1	11,5	15,8	4,7	4,7	4,2
TOTAAL:	169,0	115,7	128,7	128,7	134,9	210,3	235,7	175,9	127,6	134,1	134,6	166,6
2. Uitgaven												
1. Salarissen	36,4	27,5	27,5	27,4	27,8	50,0	28,8	37,9	28,7	28,5	37,5	22,5
2. Werkgevers bijdrage	7,9	8,1	8,1	8,0	8,1	8,2	8,3	8,2	8,2	8,0	7,8	12,1
3. Salaris subsidie	7,7	9,5	9,2	2,4	13,0	14,5	11,6	11,5	9,1	8,1	12,3	22,8
4. Goederen en diensten	16,8	30,0	16,5	25,1	20,0	29,2	31,8	31,7	21,5	24,1	18,6	3,9
5. Rente	13,8	31,9	11,4	13,4	4,4	59,8	16,6	20,5	24,2	65,0	26,4	23,6
6. Steunmaatregelen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7. Investerings	0,3	0,3	1,0	1,4	0,7	0,4	4,8	1,9	1,4	0,6	2,5	50,7
8. Verrek., uitk. en bijdragen	10,5	-	-	10,5	-	-	10,5	0,4	-	10,6	-	147,0
9. Overdrachten en subsidies	11,2	20,3	18,9	28,9	18,1	30,6	17,2	23,1	25,1	22,2	29,9	52,9
10. Items n.i.e.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL:	104,7	127,6	92,5	117,2	92,0	192,7	129,6	135,3	118,1	167,1	134,9	335,5
3. Leningen minus terugbetalingen												
1. Leningen	1,3	1,0	0,4	0,0	0,2	-	1,5	5,3	0,9	0,3	0,0	9,2
2. Aflossingen	0,3	0,5	0,3	0,5	0,4	0,3	0,4	1,2	0,6	0,2	0,5	1,0
TOTAAL:	1,0	0,5	0,1	(0,5)	(0,2)	(0,3)	1,1	4,1	0,3	0,0	(0,4)	8,2
4. Netto buitenlands financiering												
1.1. Leningen buitenland	-	-	-	-	-	-	-	-	242,1	-	-	-
1.2. Lening NL begrotingssteun	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Aflossingen buitenland	20,0	-	138,1	59,6	-	44,2	-	19,1	33,2	46,0	0,0	44,36
TOTAAL:	(20,0)	-	(138,1)	(59,6)	-	(44,2)	-	(19,1)	208,9	(46,0)	(0,0)	(44,4)
5. Netto binnenlands financiering												
1. Leningen binnenland	-	-	-	-	160,0	-	-	-	-	-	-	-
2. Aflossingen binnenland	0,5	0,9	-	28,8	0,5	0,5	0,5	0,5	30,0	44,5	0,5	118,2
TOTAAL:	(0,5)	(0,9)	-	(28,8)	159,5	(0,5)	(0,5)	(0,5)	(30,0)	(44,5)	(0,5)	(118,2)
6. Netto Schatkistpapier												
1. Uitgifte	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Aflossing	-	-	-	-	-	-	-	-	14,0	32,3	10,0	-
TOTAAL:	-	-	-	-	-	-	-	-	(14,0)	(32,3)	(10,0)	-
Beginsaldo	248,2	291,1	277,6	175,7	99,2	301,8	275,1	379,6	396,5	570,7	414,9	404,5
Mutaties	42,9	(13,4)	(101,9)	(76,5)	202,6	(26,7)	104,5	16,9	174,1	(155,8)	(10,3)	(339,6)
Eindsaldo	291,1	277,6	175,7	99,2	301,8	275,1	379,6	396,5	570,7	414,9	404,5	64,9

voorlopige cijfers

De ontvangsten zijn in alle negen gerealiseerde maanden hoger uitgekomen dan wat op basis van de B24 is geprojecteerd. De omvang van de divergentie is dusdanig groot (over 12% per kas) dat de kans nihil is dat deze cijfers in de laatste drie maanden van het jaar naar beneden zullen bijstellen. Er is daarom kennelijk sprake van een structureel verschil tussen de realisatie en hetgeen aan het begin van het jaar is begroot. Een herziening van de op de begroting opgenomen verwachtingen is daarom nodig. De op de liquiditeitsplanning geprojecteerde ontvangsten voor het laatste kwartaal staan dus los van de huidige begroting.

Ook in dit kwartaal zijn de operationele ontvangsten ruim genoeg geweest om de uitgaven te dekken. Dit is in acht van de negen maanden het geval geweest, en dat bevestigt de realisatie van overschotten alle rapportageperiodes. Bij het onderdeel financiering is te zien dat de aflossingen en ook de financieringen volgens schema verlopen. Voor de redenen die in de eerste twee kwartaalrapportages zijn genoemd, was het de planning om dit jaar te sluiten met een eindbalans van minimaal Afl. 62 miljoen. Door de realisatie van overschotten bovenop het minimale financieringsoverschot, en de toepassing van de in het LAFT opgenomen verdeelsleutel, is er voor gekozen om een in januari 2025 vervallende binnenlandse lening reeds in december 2024 af te lossen. Het in december af te lossen bedrag aan binnenlandse leningen is daarom met Afl. 62 miljoen verhoogd.

5. Collectieve Sector

Aan de Staatssecretaris van Koninkrijksrelaties en Digitalisering is bij brief van 31 januari 2022 voorgesteld om dezelfde samenstelling van de collectieve sector als in de periodes van 2017-2018 en 2019-2021 te hanteren voor de jaren 2022-2023³. Op 21 maart 2023 is de Staatssecretaris akkoord gegaan met het voorstel van Aruba voor het jaar 2022. Voor 2023 en verder wil de Staatssecretaris nieuwe werkafspraken maken om CBS Nederland gedurende het gehele traject te betrekken. In afwachting van de samenstelling van de collectieve sector voor de jaren 2023-2024 zal voorlopig in onderhavig document de navolgende instellingen tot de collectieve sector behoren:

- Land Aruba
- Uitvoeringsorgaan Algemene Ziektekostenverzekering (AZV)
- Sociale Verzekeringsbank (SVB)
- Aruba Tourism Authority (ATA)
- Servicio di Limpieza di Aruba (Serlimar)
- Stichting Education Profesional Basico (SEPB)
- Universiteit van Aruba (UA)

Onderstaande tabel presenteert de voorlopige opbrengsten, kosten en het operationeel resultaat per 30 september 2024 van de collectieve sector van Aruba.

Tabel 5.1: Exploitatieresultaat collectieve sector per 30 september 2024

bedragen x Afl. 1.000

	Opbrengsten t/m 30 sept 2024	Kosten t/m 30 sept 2024	Resultaat t/m 30 sept 2024	Projectie voor het jaar
LAND ARUBA	1.423.212	1.141.903	281.309	173.545
AZV	443.006	378.210	64.797	90.358
SVB	343.488	281.443	62.045	61.281
ATA	111.847	49.784	62.063	18.000
SERLIMAR	24.093	24.011	82	109
SEPB	18.703	18.778	-74	0
UA	13.125	14.072	-948	-482
Consolidatieverschil	-11.077	-46.204	35.126	-32.500
Totaal	2.366.397	1.861.997	504.399	136.766

Toelichting op de grafiek

Het Land poogt om de informatieoverdracht inzake de kwartaalrapportages beter te stroomlijnen. De eerste stap daarin, betreft een verbeterde toelichting van de entiteiten AZV, SVB en ATA. De overige entiteiten behorend tot de collectieve sector zijn aangeschreven om ook nader toelichting te geven aan hun voorlopige resultaten. Echter, hebben deze entiteiten voor in deze UR-editie (nog) niet in de benodigde toelichting voorzien.

AZV

De laatste stand van zaken met betrekking tot het meerjarig financieel kader van de AZV wordt in bijlage I van deze rapportage toegelicht.

³ Op basis van het advies van CBS Aruba van 27 januari 2022 inzake de samenstelling van de collectieve sector. In dit advies wordt aangegeven dat er nagenoeg geen wijzigingen zijn opgetreden sinds de vorige exercities in 2017 en 2019.

SVB

Hieronder volgt de toelichting op het voorlopige exploitatieresultaat van de fondsen voor het derde kwartaal van 2024.

Voor het derde kwartaal van 2024 vertoont het exploitatieresultaat van het AOV-fonds voorlopig een overschot van Afl. 47,2 miljoen. Volgens de DIMP is er tot en met juni 2024 een toename van 11% in de premieontvangsten in vergelijking met 2023. Tot en met september 2024 heeft DIMP een bedrag van 191,2 miljoen florin aan premies AOV/AWW geïnd. Het rapport van DIMP van Juli, augustus en september 2024 is op het moment van het afsluiten van dit rapport nog niet ontvangen door de SVB.

Voor het derde kwartaal van 2024 vertoont het exploitatieresultaat voor het AWW-fonds voorlopig een overschot van Afl. 4,2 miljoen. De uitkeringskosten zijn afhankelijk van de instroom of uitstroom van pensioengerechtigden, waaronder weduwen die de AOV-pensioenleeftijd hebben bereikt en wezen die de leeftijd van 25 hebben bereikt of geen schoolverklaring hebben ingediend.

Voor het derde kwartaal van 2024 vertoont het exploitatieresultaat van het Ziektefonds voorlopig een voorschot van Afl. 5,0 miljoen. De premie opbrengsten vertonen een stijging van 1,4 miljoen t.o.v. eenzelfde periode van het voorgaande jaar. Aan de kostenkant vertonen de ziekengelden een toename van 2,3 miljoen t.o.v. eenzelfde periode van het voorgaande jaar.

Voor het derde kwartaal van 2024 vertoont het exploitatieresultaat van het Ongevallenfonds voorlopig een overschot van Afl. 4,4 miljoen. De premie opbrengsten vertonen een stijging van Afl. 0,5 miljoen t.o.v. van eenzelfde periode van het voorgaande jaar.

Voor het derde kwartaal van 2024 toont het voorlopige exploitatieresultaat van het Cessantiafonds een overschot van Afl. 1,3 miljoen. De cessantia-bijdragen van werkgevers bedragen Afl. 1,7 miljoen en de totale opbrengsten bedragen Afl. 1,7 miljoen voor deze verslagperiode.

De administratiekosten worden opgenomen conform het administratiefonds doorbelaste kosten van de SVB.

ATA

Opbrengsten

Met 1.082.000 bezoekers tot nu toe in 2024, vergeleken met 930.000 in dezelfde periode van 2023, en een gemiddelde stijging van 13% in opbrengsten ten opzichte van 2023, wordt verwacht dat de totale toeristenheffing de begroting voor 2024 zullen overtreffen. Er zijn echter beperkingen bij het geven van een nauwkeurige financiële prognose. Door vertragingen in de rapportage door de afdeling Belastingen (DIMP) zijn de daadwerkelijke bedragen van de toeristenheffing voor juni, juli en augustus nog niet gerapporteerd. Hierdoor kan geen definitieve prognose geven voor de inkomsten uit toeristenheffing in Q3 en moet het in plaats daarvan vertrouwen op een globale schatting voor deze periode.

De Reispromotieheffing is Afl. 3,6 miljoen hoger dan begroot, voornamelijk als gevolg van een toename van 152 duizend bezoekers ten opzichte van dezelfde periode in 2023. De overige inkomsten betreft rente die is ontvangen op termijndeposito's en spaarrekeningen.

Kosten

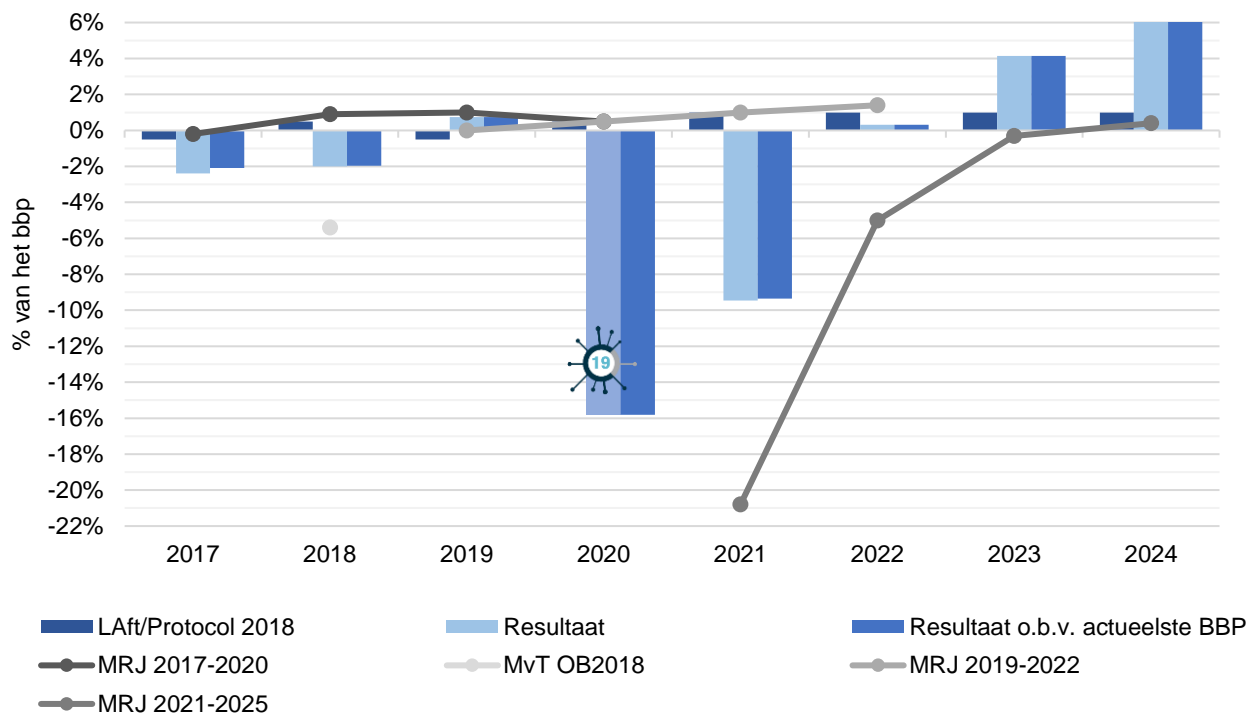
De marketinguitgaven tot nu toe liggen 16% onder de begroting. Dit komt deels doordat niet alle facturen zijn ontvangen en sommige geplande activiteiten en projecten zijn vertraagd of uitgesteld. Voor lokale projecten is de A.T.A. sterk afhankelijk van overheidsinstanties voor de uitvoering van de begrote activiteiten.

De operationele uitgaven tot nu toe liggen 12% onder de begroting. Dit is te wijten aan verschillende factoren, waaronder niet ingevulde FTE-posities, vertraagde ontvangst van facturen en een onderhoudsproject voor het kantoor dat door de verhuurder is uitgesteld, wat van invloed is geweest op andere kantoorverbeteringsprojecten.

Overige entiteiten

Dit onderdeel zal geactualiseerd worden, zodra de overige aangeschreven entiteiten in de benodigde en aangevraagde toelichting voorzien. Tot nu toe hebben zij het verzoek van het Land in deze niet opgevolgd.

Grafiek 5.2: Financieringssaldo collectieve sector 2017-2024

Bron: Resultaat Jaarrekeningen 2017-2020, Uitvoeringsrapportages KW4 2021-2023, en Uitvoeringsrapportage KW3 2024.

Toelichting op grafiek

In grafiek 5.2 wordt het financieringssaldo van de collectieve sector van de afgelopen jaren weergegeven. Ter vergelijking worden ook de begrotingsnormen uit de LAft en het protocol tussen Aruba en Nederland van 2018 en de ontwikkelingspaden van vorige Meer-jarenkaders (MRJ) gepresenteerd. In 2017 en 2018 werden de begrotingsnormen evenals het ontwikkelingsplan conform de MRJ 2017-2020 niet behaald. Het jaar 2019 laat een duidelijke omwenteling zien: met een gerealiseerde overschot van +0,7% werd ruimschoots voldaan aan de begrotingsnorm (-0,5%) en de MRJ 2019-2022 (0,0%). De verwachte ontwikkeling conform de MRJ 2019-2022 voor de dienstjaren 2020, 2021 en 2022 werd niet gehaald door de impact van de covid-19 pandemie op de economie en overheidsfinanciën. Ergo: in alle drie jaren is beroep gedaan op art 23 LAft. Het voorlopige resultaat van 2023 (+4.1%) toont aan dat Aruba ruim aan deze begrotingsnorm heeft voldaan. Eind derde kwartaal van 2024 bedraagt het voorlopige financieringssaldo van de collectieve sector +6,8 van het bbp. Daarmee wordt de MRJ 2021-2025 (+0,4%) en begrotingsnorm (+1,0%) ruim overtroffen. Het overschot ter waarde van AWG 504,4 miljoen komt met name door de positieve resultaten bij het Land, AZV, SVB en ATA in de eerste drie kwartalen van 2024.

Tabel 5.3: Schuldquote collectieve sector 2024*bedragen x Afl. 1.000*

Collectieve Sector	2024	2024	2024
	K1	K2	K3
Totaal leningen	5.221,6	5.225,6	5.385,2
Totaal kortlopende schulden/UFR	259,0	254,5	223,0
Totaal schulden	5.480,6	5.480,2	5.608,3
% BBP	74,0%	74,0%	75,7%
BBP	7.408,0	7.408,0	7.408,0

*Bron: Collectieve Sector***Toelichting op tabel**

Op 20 december 2023 werden nieuwe normen opgenomen in de LAft (AB 2023 no. 67). De schuldquotenorm schrijft voor dat de schuld van de collectieve sector een verlaging laat zien van ten hoogste 70% van het bbp in 2031 en 50% van het bbp in 2040. In tabel 5.2 wordt de geconsolideerde schuldpositie van de algehele collectieve sector (=Land Aruba, AZV⁴, SVB, ATA, Serlimar, SEPB en UA) weergegeven. Aan het eind van het derde kwartaal van 2024 bedraagt de schuld van de collectieve sector van Aruba Afl. 5.608,3 miljoen, wat neerkomt op een schuldquote van 75,7%. Daarmee ligt Aruba op koers om de schuldquotenorm van 70% in 2031 en 50% in 2040 te behalen.

---

⁴ Voor de omvang van de kortlopende overige crediteuren is een benadering gemaakt o.b.v. de jaarrekening 2023 van de AZV.

6. Ontwikkeling personeelsnorm

Ontwikkeling Public Wage Bill | 2024

Bruto Binnenlands Product (BBP)¹ Afl. 7.408.000

Personeelslastennorm (maximaal 10%)² Afl. 740.800

Personeelslasten (YTD) Afl. 457.880 **6,18%**

	Q1 2024	Q2 2024	Q3 2024	Q4 2024
Personeelslasten (ruime definitie)³	Afl. 144.317	Afl. 162.810	Afl. 150.753	
Werknemers en gewezen werknemers	Afl. 142.901	Afl. 161.245	Afl. 149.571	
Land Aruba (Payroll 1 en 17)	Afl. 89.379	Afl. 101.137	Afl. 93.835	
VUT-uitkeringsgerechtigden (Payroll 2)	Afl. 4.796	Afl. 5.175	Afl. 4.607	
Dienst Publieke Scholen (Payroll 3)	Afl. 18.043	Afl. 20.352	Afl. 19.351	
Dienst Openbare Werken (Payroll 4)	Afl. 3.587	Afl. 3.816	Afl. 3.317	
Stichting Educacion Profesional Basico (Payroll 6)	Afl. 4.967	Afl. 5.649	Afl. 5.211	
Stichting Protestants Christelijk Onderwijs Aruba (Payroll 7)	Afl. 2.244	Afl. 2.568	Afl. 2.452	
Stichting Voortgezet Onderwijs Aruba (Payroll 8)	Afl. 2.845	Afl. 3.282	Afl. 3.017	
Stichting Katholiek Onderwijs Aruba (Payroll 9)	Afl. 15.985	Afl. 18.001	Afl. 16.668	
Staten van Aruba (Payroll 13)	Afl. 849	Afl. 1.085	Afl. 897	
Vaste Colleges van Advies (Payroll 16)	Afl. 206	Afl. 182	Afl. 215	
Overbruggingsuitkeringen gewezen ambtsdragers (Payroll 19)	-	-	-	
Directe externe inhuur	Afl. 1.415	Afl. 1.565	Afl. 1.183	
Invalliers en oproepkrachten (Payrolls 20 en 21)	Afl. 653	Afl. 727	Afl. 623	
Dienstverleners (Payroll 23)	Afl. 762	Afl. 838	Afl. 559	

¹Economic Outlook 2024-2025 (DEZHI), april 2024

²Landsverordening Aruba Tijdelijk Financieel Toezicht (opname nieuwe begrotingsnormen)

³Als kanttekening wordt geplaatst dat bepaalde kosten (nog) niet op kwartaalbasis gerapporteerd kunnen worden, zoals de tegemoetkoming in de ziektekosten bekend als AZV-plus

* bedragen zijn in duizenden (x 1000)

bron: Payroll Systeem Aruba (PSA)

Toelichting

In het onderhavige overzicht wordt de realisatie van de personeelslasten over het derde kwartaal van 2024 weergegeven, uitgesplitst naar de betrokken payrollbedrijven. De personeelslasten over deze drie kwartalen bedragen gezamenlijk 6,18% van het bruto binnenlands product. Bij extrapolatie van dit percentage voor het volledige jaar, met inachtneming van de indexering van de salarissen vanaf het derde kwartaal van 2024 en de kosten die niet per kwartaal kunnen worden weergegeven, zal het Land voldoen aan de personeelslastennorm zoals vastgelegd in de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft), laatstelijk gewijzigd.

Ten aanzien van de vereiste structurele beleidsmaatregelen conform artikel 14, tweede lid, onderdeel b, wordt opgemerkt dat het Land een commissie zal instellen die voorstellen zal doen voor mechanismen om blijvend te kunnen voldoen aan de personeelslastennorm.

Tabel 1: vergelijking tussen de realisatie van Q3 2023 en Q3 2024

bedragen x Afl. 1.000

	2023-Q3	2024-Q3	Mutatie
Personeel	277.609	283.207	5.598
4101 Salarissen en toelagen	233.813	237.911	4.098
4102 Overwerkvergoedingen	19.026	20.717	1.691
4103 Kindertoelage	1.426	1.392	-34
4104 Vakantie-uitkering	23.222	23.064	-158
4105 Vergoedingen e.d.	122	123	1
Werkgeversbijdragen	69.343	70.715	1.373
4201 Toeslag AOV/AWW	25.368	25.760	392
4204 Bijdrage APFA	22.452	23.047	595
4206 Bijdrage AZV	21.522	21.909	386
Personeelskosten in enge zin	346.951	353.922	6.970

Bron: PSA

De verhoging van de personeelskosten in enge zin is met name te wijten aan de toegekende indexering van 6% met ingang van 1 juli 2024.

1. Beperking indienstneming

In het tweede kwartaal van 2024 zijn er in totaal veertig (40) overheidswerknemers in dienst genomen. 18 van deze indienstnemingen zijn ten behoeve van Defensie (7 voor de Kustwacht en 11 voor ARUMIL), welke voornamelijk door Nederland wordt gefinancierd. In de onderstaande tabel (tabel 2) worden de indienstnemingen nader toegelicht.

Tabel 2: indienstnemingen

Omschrijving	Bezetting
Indienstneming ter vervanging van uitstroom van personeel	10
Nieuwe indienstnemingen	29
Aparte fondsen	1
Totaal:	40

Bron: DRH

2. Aflopende contracten

Het Departamento Recurso Humano (DRH) analyseert elk kwartaal de contracten die van rechtswege zullen verlopen. Naar aanleiding hiervan worden de nodige ministerraadbeslissingen uitgelokt. Aan de hand van de ministerraadbeslissingen zijn in de periode van juli tot en met september 2024. 5 contracten van rechtswege verlopen of opgezegd.

3. Elimineren van automatisme in periodieken en bevordering

Conform de uitvoeringsagenda van het Landspakket is met ingang van 1 januari 2023 het prestatie-managementsysteem geïntroduceerd. Als kanttekening wordt hierbij dat de eerste beoordelingen waarvan gevolgen zijn verbonden, pas in november 2024 zullen plaatsvinden.

4. Verlaging overwerkkosten

Met dit instrument dient gewaarborgd te worden dat de uitbetalingen aan overwerkvergoeding begrensd wordt. Uit de monitoring is echter gebleken dat de realisatie van het uitbetaalde overwerk in het derde kwartaal van 2024 met Afl. 1,7 miljoen is gestegen ten opzichte van dezelfde periode in 2023.

5. Openstelling VUT-regeling

In het derde kwartaal van 2024 hebben zeven (7) overheidswerknemers gebruik gemaakt van de VUT-regeling 2024.

6. Gepensioneerden met limitatief vervulling vacature

Gedurende het derde kwartaal van 2024 hebben zestien (16) ambtenaren de pensioengerechtigde leeftijd bereikt.

7. Uitstroom overige redenen bevorderen

In het derde kwartaal hebben er negenentwintig (29) overheidswerknemers wegens overige redenen de overheidsdienst verlaten. Hieronder volgt een overzicht van de uitstroom wegens overige redenen.

Tabel 3: uitstroom overige redenen

Omschrijving uitstroom	Bezetting
Ontslag op eigen verzoek	23
Overlijden	4
Disciplinair ontslag	2
Overige redenen	0
Totaal:	29

Bron: PSA

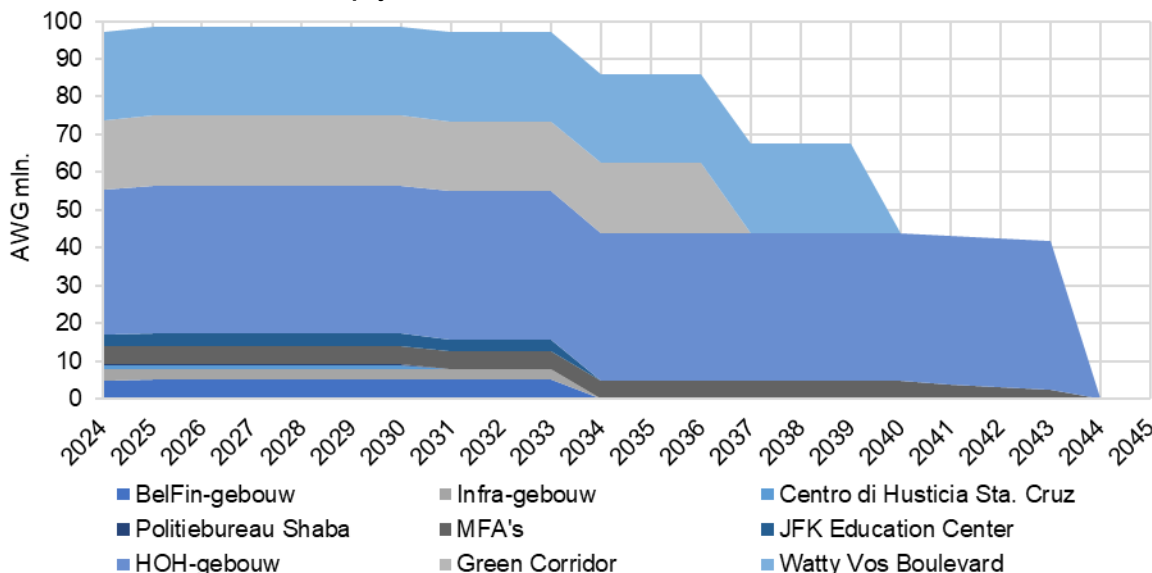
7. Publiek-Private Samenwerkingen (PPP)

Dit hoofdstuk van de uitvoeringsrapportage biedt inzichten in de realisatie van de begrote bedragen aan PPS en in de mogelijke ontwikkelingen van invloed daarop. Daarnaast dient ook vermeld te worden, dat dit hoofdstuk een bijdrage levert aan de navolging van de aanbeveling van de Algemene Rekenkamer om de informatievoorziening inzake PPS te verbeteren door onder andere een nauwere samenwerking tussen de overheidsdiensten te verwezenlijken, welke resulteert in de inhoud van het onderhavige onderdeel van deze rapportage.

6.1 Voorraad en doorlooptijd

Het Land kent in totaal een aantal van negen PPS'en welke te verdelen zijn in DBFM(O) en non-DBFM(O) overeenkomsten. DBFM(O)-overeenkomsten houden in dat de private partner verantwoordelijk is voor alle fases van de overheidsopdracht. In het geval van een DBFM(O)-overeenkomst is de private partner verantwoordelijk voor het ontwerp, de bouw, de financiering en het onderhoud van het aangegane project. Onder dit type overeenkomsten vallen projecten als de Green Corridor en de Watty Vos Boulevard. Daarentegen non-DBFM(O)-overeenkomsten betreffen PPS-overeenkomsten waar de private partner verantwoordelijk is voor één of meerdere fases van de opdracht, maar niet voor alle fases. Projecten als het BelFin-gebouw en het JFK Education Center⁵ zijn als een non-DBFM(O)-overeenkomst te bestempelen. De totale voorraad van het Land (inclusief doorlooptijd) aan PPS is weergegeven in grafiek 6.1.

Grafiek 6.1: Voorraad en doorlooptijd PPS

Noot: In de bovenstaande grafiek wordt in de meerjarige projecties geen rekening gehouden met eventuele inflatoire effecten.

6.2 Realisatie kosten PPS

Het totaal begroot bedrag aan PPS in 2024 bedraagt AWG 97,1 miljoen, waarvan AWG 17,1 miljoen aan huisvesting en dienstverlening en AWG 80,0 miljoen aan zorg en infrastructuur. Tabel 6.1 geeft de realisatie van het begrote bedrag aan PPS weer. Tot en met de maand juni 2024 bedragen de totale betalingen aan PPS AWG 47,2 miljoen. Dit is gelijk aan een totale begrotingsrealisatie van 48,6% in het tweede kwartaal van 2024. De begrotingsuitputting van huisvesting en dienstverlening (44,7%), het HOH-gebouw (48,4%), de Green Corridor (50,0%) en de Watty Vos Boulevard (50,7%) volgen het trendmatig betalingspatroon.

Tabel 6.1 Realisatie betalingen PPS

⁵ De duur van de huurovereenkomst van de JFK Education Center is 5 jaar. De aanname is gemaakt dat de huisvesting van overheidsdiensten in het JFK Education Center meer dan 5 jaar zal duren door eventuele verlenging(en) van het huurcontract. Einddatum is gelijkgesteld aan de einddatum van het BelFin-gebouw.

(in Afl. 1000)

Publiek-Private Samenwerkingen	t/m 30 juni 2024	t/m 30 juni 2023	Begroot 2024	% Begrotings- uitputting
Huisvesting en dienstverlening	7,649	7,649	17,109	44.7%
<i>BelFin-gebouw</i>	2,424	2,424	4,940	49.1%
<i>Infra-gebouw</i>	1,409	1,409	2,829	49.8%
<i>Centro di Husticia Sta. Cruz</i>	496	496	993	50.0%
<i>Politiebureau Shaba</i>	256	256	512	50.0%
<i>MFA Noord/Paradera/Savaneta/Sta. Cruz/San Nicolas</i>	1,449	1,449	4,635	31.3%
<i>JFK Education Center</i>	1,614	1,614	3,200	50.4%
Zorg en infrastructuur	39,542	39,476	79,997	49.4%
<i>HOH-gebouw</i>	18,516	18,516	38,291	48.4%
<i>Green Corridor</i>	9,121	9,117	18,236	50.0%
<i>Watty Vos Boulevard</i>	11,906	11,843	23,470	50.7%
Totaal	47,191	47,125	97,106	48.6%

Bron: Directie Financiën en DOW

6.3 Recente ontwikkelingen Green Corridor en Watty Vos Boulevard

De beleidsmatige toelichting op de PPS- projecten Green Corridor en Watty Vos Boulevard vloeit voort uit de halfjaarlijkse rapportage aan de Staten. Tijdens het opstellen van deze uitvoeringsrapportage is de beleidsmatige toelichting over het eerste helft van 2024 niet ontvangen. Deze toelichting op de Green Corridor en Watty Vos Boulevard zal in de volgende editie van de uitvoeringsrapportage volgen.

7. Financieel beheer

In afstemming met het College Aruba Financieel Toezicht is in een recent verleden besloten de opzet van dit hoofdstuk volledig toe te spitsen op de stand van zaken rond de nulmetingen over de onderwerpen die te maken hebben met de controleerbaarheid van de jaarrekening. Deze opzet heeft te maken met de behoeftes van diverse partijen rondom het thema financieel beheer, maar ook met de zeer beperkte capaciteit op het gebied van zowel financieel beheer in meer brede zin, maar ook meer specifiek rond de auditfunctie bij het Land. Vooral met de nulmetingen wordt gezocht naar manieren waarop de procesinrichtingen op zodanige wijze opgezet kunnen worden zodat dit zowel de auditfunctie als dat de dagelijkse praktijk het zo makkelijk mogelijk maakt. Men kan immers niet van het apparaat verwachten dat deze in staat zal zijn om op eigen kracht complexe processen uit te voeren terwijl men maar beperkt toegang heeft tot gekwalificeerd personeel. Dit dus een uitdaging, naast de audit op dergelijke complexe processen. Met de resultaten van de nulmetingen onder de arm zal dan op basis van de volgende beginselen verbeteringen worden bewerkstelligd

- Versimpeling procesinrichting
- Standaardisatie zowel binnen als tussen processen
- Automatisering waar mogelijk en opportuun als eindpunt

Dit is dus tot recentelijk de opzet geweest. De werkelijkheid sinds de invoering van het Landspakket is evenwel dat, naast de controleerbaarheid van de jaarrekening, als onderdeel van thema A financieel beheer een aantal aanvullende activiteiten zijn toegevoegd aan dit geheel. Gezien de net genoemde capaciteitsbeperkingen heeft dit in de praktijk onder andere geleid tot twee gebeurtenissen:

1. De periodieke rapportages zijn onder druk komen te staan door de verhoging van het aantal rapportageproducten en -momenten. Het gaat hierbij allereerst om de invoering van een maandrapportage naar de financiële toezichthouder, maar ook om periodieke voortgangsrapportages rond de uitvoeringsagenda (per kwartaal) en de diverse overlegmomenten die hier omheen plaatsvinden.
2. De voortgang van de nulmetingenimplementatie heeft ook achterstand opgelopen.

Aan de meer positieve kant heeft dit wel betekent dat, gezien de gekozen aanpak bij het Landspakket uitgaat van het kunnen voldoen aan structurele randvoorwaarden om uiteindelijk tot goede resultaten te komen, waaronder ook de controleerbaarheid van de jaarrekeningen, er toch nog het een en ander tot stand is kunnen komen. Hieronder volgt een uiteenzetting van de voortgangspunten die betrekking hebben op het tweede kwartaal van 2024.

Aanbestedingsregels Land

In 2019 is door de Staten een Landsverordening aangenomen welke strekte tot het nader regelen van de aanbestedingen van het Land. Dit komt in de plaats van de huidige, beperkte bepalingen hieromtrent die opgenomen zijn in de Comptabiliteitsverordening. De invoering hiervan dient te geschieden via een Landsbesluit nadat aanvullende regels zouden zijn opgesteld. De opstelling hiervan liet op zich wachten, maar intussen is als onderdeel van het Landspakket deze aanvullende regels in concept opgesteld. Bij het opstellen hiervan is gebleken dat een aantal aanpassingen aan de Landsverordening moeten plaatsvinden. Hieraan is ook gewerkt tijdens deze periode. In het tweede kwartaal is door de Raad van Advies over de concepten, zowel het Landsbesluit als de wijziging van de Landsverordening advies uitgebracht. Door vele werkzaamheden rond wetgevingsgebied heeft de opstelling van de reactie op voornoemde adviezen de nodige tijd genomen, maar is in het derde kwartaal aangevangen.

Verslaggevingsstelsel

Om te komen tot een goedkeurende accountantsverklaring is een formeel vastgesteld verslaggevingsstelsel nodig. Tot nu toe is dit altijd een gemis geweest bij het Land. Een conceptstelsel is recentelijk opgesteld welke nu uitgewerkt is en op basis waarvan een zogenaamde impactanalyse heeft plaatsgevonden en naar aanleiding hiervan is in het tweede kwartaal 2024 het implementatieplan opgesteld. Als onderdeel van het implementatieplan is in het derde kwartaal een externe aangetrokken welke allereerst de inhaalslag in de periodieke rapportages gaat trekken en hierna het invoeren van het nieuwe verslaggevingsstelsel zal begeleiden nadat het regelgevingstraject is voltooid.

Regeling Materieel Beheer

Goed financieel beheer behelst ook hoe men omgaat met de eigendommen van het Land. Dit betreft de regels rond de aanschaf, beheer en afstoten van deze eigendommen. De huidige regelgeving hieromtrent is niet adequaat. Hierdoor is in het kader van het Landspakket een concept-regeling materieel beheer opgesteld door Directie Financiën. Een impactanalyse heeft plaatsgevonden

en er is een implementatieplan opgesteld. Aan gevolg hiervan wordt de conceptregeling aangepast en zal in het vierde kwartaal worden aangeboden om vastgesteld te worden.

Invoering “Three lines-model” bij financiële werkprocessen t.b.v. de interne beheersing

Als onderdeel van het verbeterplan financieel beheer is reeds eerder door het Bestuur ingestemd met het invoeren van het zogenaamde “three lines”- sturingsmodel als leidraad voor de inrichting van de werkprocessen in de financiële functie. Dit omwille van de interne beheersing en met als doel het mogelijk maken van het certificeren door de externe accountant van de financiële verantwoording van het Land. Het onderzoek naar de inrichting van dit model bij het Land is afgerond en de aanbesteding voor de implementatie is in gang gezet. Eind van het derde kwartaal zijn de aan dit traject verbonden offertes ontvangen. In het vierde kwartaal zijn deze beoordeeld.

Implementatie verbeterplan subsidies

In een eerder stadium is al onderzoek in het kader van het Landspakket uitgevoerd naar de optimalisatiemogelijkheden rond de uitvoering van het subsidieproces. Als gevolg hiervan wordt ondersteuning aangetrokken ten behoeve van de inhaalslag rond de eindafrekeningen van subsidies. In het tweede kwartaal is de aanbesteding hiervoor afgerond. De werkzaamheden rond deze ondersteuning zijn voor een groot deel in het derde kwartaal uitgevoerd.

Nulmetingen

Een aantal nulmetingen die betrekking hebben op processen naar de controleerbaarheid van de jaarverantwoordingen worden betrokken bij de invoering van het “three lines” sturingsmodel. In het tweede kwartaal zijn geen nieuwe nulmetingresultaten opgeleverd. Wel loopt er momenteel een nulmeting bij DIMP.

Voortgang inhaal achterstanden rapportageproducten

Zoals enige tijd al bekend is, kampt het Land met een forse achterstand als het gaat om de oplevering van jaarrekeningen. Deze achterstand heeft, zij het incidenteel, ook haar weerslag weten te vinden op de kwartaalrapportages en dus dit product, welke ook vertraging loopt. De redenen zijn al diverse keren genoemd, maar zullen hier ook herhaald worden. Het komt neer op een verhoogde rapportagedruk bij afgenomen capaciteit. Dit bij de zowel de administratie, waar de gegevens vandaan komen, als degenen die meer direct betrokken zijn bij de opstelling van de rapportages. Inmiddels is de jaarrekening 2019 opgesteld en ligt ter beoordeling voor bij de Algemene Rekenkamer Aruba. In het derde kwartaal heeft de Algemene Rekenkamer Aruba haar Nota van Bevindingen (voorloper op het onderzoeksrapport naar de Jaarrekening) over de Jaarrekening 2019 aangeboden. De jaarrekening 2020 is inmiddels begin 2025 aan de Algemene Rekenkamer Aruba aangeboden. De inhaaloperatie jaarrekeningen zal afgerond te zijn in de loop van 2025 terwijl de achterstand in kwartaalrapportages medio 2025 ingehaald zijn. Zoals in de vorige rapportage werd aangegeven heeft de Ministerraad ingestemd met de voorstelde capaciteitsuitbreiding bij Directie Financiën evenals bij de Centrale Accountantsdienst. Zoals elders vermeld is in dit kader eveneens een externe aangetrokken welke de inhaaloperatie gaat begeleiden samen met de invoering van het nieuwe verslaggevingsstelsel. Dit betekent dat in de hierna komende tijd de verwachting is dat de beschikbare capaciteit gaandeweg zal toenemen.

BIJLAGE I

Het toekomstbestendig houden van het Algemeen Fonds Ziektekosten (het Fonds) en de voorbereiding voor de toekomstige stijgende zorgkosten in de komende jaren zijn altijd een prioriteit geweest. In dat kader is in 2019 aan PWC Nederland gevraagd een zorgkosten onderzoek uit te voeren voor Aruba. Dit heeft geresulteerd in het rapport 'Doorlichting kostenontwikkeling AZV'. De Covid-19 uitbraak versterkte de noodzaak om te komen tot het toekomstbestendig houden van het Fonds. Om deze crisis het hoofd te kunnen bieden heeft het Land Aruba met Nederland afspraken gemaakt voor het ontvangen van financiële steun. Deze steun werd door Nederland verbonden aan voorwaarden, ook op het gebied van de gezondheidszorg zijn er voorwaarden gesteld, namelijk een jaarlijkse besparingen bij de AZV van Afl. 60 miljoen.

Om aan deze voorwaarden te kunnen voldoen heeft het Uitvoeringsorgaan AZV instrumenten voorgesteld aan de Minister van Toerisme en Volksgezondheid, het zogenaamd 5-wave model. De afgelopen 4 jaar is echter gebleken dat het inzetten van instrumenten op deze wijze niet houdbaar is, onrust veroorzaakt en de toegankelijkheid en kwaliteit van de zorg aan kan tasten. In oktober 2022 is deze zorg geuit aan de regering en aan het College Aruba financieel toezicht (CAft), waarbij het Uitvoeringsorgaan AZV een voorstel heeft gedaan om de bezuinigingsopdracht om te buigen naar een Meerjaren Financieel Kader (MFK).

Het MFK is onderdeel van het zorgakkoord en partijen hebben ingestemd met het werken op deze wijze. Het prognosemodel en MFK is in samenspraak met het TWO opgenomen in de uitvoeringsagenda en gedurende 2023 is het prognosemodel en het MFK verder uitgewerkt en gepresenteerd aan alle partijen waaronder, de Ministerraad, het Parlement, de zorgsector, werkgevers en werknemersorganisaties, College CAft en de Staatsecretaris.

Het Uitvoeringsorgaan AZV is ervan overtuigd dat middels het omzetten van de bezuinigingsopdracht naar het MFK de continuïteit kan worden gegarandeerd op een wijze die rust en stabiliteit brengt.

Met het MFK beoogt het Uitvoeringsorgaan AZV:

- Duidelijkheid te geven over financiële ruimte;
- Rust te brengen in de relatie met het lokale zorgveld en met Nederland;
- De groei van de zorguitgaven te beheersen (de ruimte voor groei moet gecreëerd worden door doelmatig werken binnen de sector).

Vanaf 2023/2024 werkt het UO AZV conform de beleidsregels en uitgavenplafonds zoals vastgelegd in het MFK waarbij effecten van eerdere maatregelen niet meer individueel worden bijgehouden, maar gekeken wordt wat de mogelijkheden zijn binnen de beschikbare ruimte middels waarbij gebruik wordt gemaakt van het kosten-beheermodel.

Beleidskader

In het Financieel economisch memorandum (FEM) ⁶ voor de periode 2022 t/m 2032 is vastgelegd dat de kosten van het AZV fonds jaarlijks lager moeten zijn dan 8% BBP. Daarnaast mag er gedurende de gehele periode geen landsbijdrage noodzakelijk zijn. De 8% bbp norm is tot stand gekomen op basis van historische cijfers.

Meer-jaren financieel kader

Het MFK bestaat uit de volgende onderdelen:

- Een projectiemodel dat inzicht geeft in toekomstige ontwikkelingen van de inkomsten en kosten van het Fonds;
- Beleidsregels volgens welke de uitgavenplafonds en de reserve zullen worden beheerd;
- Uitgavenplafonds waarin de minimale groei van de kosten van het Fonds wordt vastgesteld.

Het doel van het MFK is de groei van de kosten te beheersen en daarmee het fonds toekomstbestendig te houden.

---

⁶ Concept Financieel economisch memorandum (FEM) voor de periode 2022 tot en met 2032.

Het model

Het model is opgezet als een kostenbeheersingsmodel waarmee tijdig gesignaleerd kan worden. Het model is ontworpen om bij zo actueel mogelijke uitgangspunten de ruimte te beoordelen die er is om kostenstijgingen naar de toekomst toe op te vangen en zo die ruimte er niet meer is tijdig maatregelen te kunnen nemen met als doel om de kostenontwikkelingen te beheersen.

Er is sprake van een macro projectie op basis van microdata. Het projectie model bevat de modules Verzekerden, Kosten en Inkomsten. Het model projecteert zorgkosten op basis van een exogene set uitgangspunten zoals de demografische ontwikkeling, migratie en de daarmee gepaard gaande ontwikkeling van de bevolkingssamenstelling en aannames ten aanzien van inflatie en technologische ontwikkelingen.

In het model worden tevens de opbrengsten geprojecteerd. De zorgkosten en de opbrengsten worden bij elkaar gebracht resulterend in een saldo, waarbij een positief saldo bijdraagt tot het opbouwen van reserves en een negatief saldo gefinancierd wordt uit de reserves dan wel landsbijdrage zodra er geen reserves meer zouden zijn. Bij de uitgangspunten aan de opbrengstkant is de groei van de economie een belangrijk uitgangspunt.

Waar gegevens en aannames elders voorhanden zijn is aansluiting daarbij gezocht, denk aan CBS, Directie Economische Zaken, Handel en Industrie (DEHZI) en de Directie Financiën. Voor aannames waarvoor geen gegevens voorhanden zijn, zijn de gehanteerde veronderstellingen en methodologie expliciet gemaakt.

Beleidsregels:

De beleidsregels omvatten zowel de kosten - als de inkomstenkant. De beleidsregels gaan uit van een scheiding van kosten en inkomsten. Tot de kosten worden de zorg - en beheerskosten van het AZV fonds gerekend. Tot de inkomstenkant worden de AZV premies en BAZV inkomsten gerekend.

Er zijn algemene beleidsregels, beleidsregels t.b.v. het uitgavenplafonds en beleidsregels voor de vorming van de reserve. Deze beleidsregels vastgelegd in een inter-institutioneel akkoord dat is voorgelegd aan de minister van Toerisme en Volksgezondheid (Min TV) en de minister van Financiën (Min Fin), op termijn kunnen deze beleidsregels worden opgenomen in de Landsverordening AZV.

Uitgavenplafonds

De vaststelling van de uitgavenplafonds geschiedt conform de UO AZV begrotingsprocedure.

- Uitgavenplafond groei **2024** is maximaal **6%** (uitzondering)
- Uitgavenplafond groei **2025** is minimaal **2.5%** maximaal **4%**
- Uitgavenplafond groei **2026** is minimaal **2.5%** maximaal **4%**

Zorginhoudelijk kader

Onder leiding van de Minister van Volksgezondheid is in 2023 een historisch zorgakkoord⁷ geformaliseerd tussen de belangrijkste zorgpartners op Aruba. In dit akkoord zijn de gebieden in de zorg geïdentificeerd welke met prioriteit de komende jaren dienen te worden aangepakt om de gezondheidszorg op Aruba te verbeteren en betaalbaar te houden voor huidige en toekomstige generaties. Tevens zal hiermee het zorgveld en het Uitvoeringsorgaan zich kunnen voorbereiden teneinde de toegang tot kwalitatieve, doelmatige en betaalbare zorg te garanderen in het licht van de zorgvraag tot 2030. Het MFK is onderdeel van het zorgakkoord en partijen hebben ingestemd met het werken conform deze wijze.

Voor het toewijzen van de financiële ruimte aan de zorgstromen wordt gebruik gemaakt van het zorgakkoord waarin is overeengekomen met de zorgsector en het ministerie van Toerisme en Volksgezondheid op welke onderdelen de focus zal liggen en er de komende jaren investeringen nodig zijn.

---

² Convenant Zorgakkoord, duurzame inrichting gezondheidszorg op Aruba d.d. 6 juli 2023.

BIJLAGE II

Resultaat exploitatie en kapitaaldienst per ministerie

bedragen x Afl. 1.000

Middelen	Totaal realisatie	Min 0 AZIOIRO	Min 2 TINO	Min 3 ECDO	Min 5 T&V	Min 6 AEI	Min 7 O&S	Min 8 J&S	Min 9 FIC
Directe belasting	513.596	-	-	-	-	-	-	-	513.596
Indirecte belastingen	613.989	19	-	-	-	-	-	-	613.970
Retributies, leges & rechten	21.015	6.070	1.155	1.141	4.780	7.336	1	532	0
Rechten, boeten & overig	46.839	2.776	3.461	12.694	7.374	284	140	7.579	12.530
Rente	1.105	-	-	-	-	-	-	-	1.105
Niet-Belastingopbrengsten	160.979	51.047	-	-	42.113	-	18	-	67.801
Landsbedrijven en fondsen	1.939	1.938	-	-	-	-	-	-	1
Overige ontvangsten	63.750	11	11	11	11	11	11	11	63.671
Totaal realisatie	1.423.212	61.862	4.628	13.846	54.278	7.631	170	8.123	1.272.675

Middelen	Totaal begroot	Min 0 AZIOIRO	Min 2 TINO	Min 3 ECDO	Min 5 T&V	Min 6 AEI	Min 7 O&S	Min 8 J&S	Min 9 FIC
Directe belasting	400.000	-	-	-	-	-	-	-	400.000
Indirecte belastingen	500.009	9	-	-	-	-	-	-	500.000
Retributies, leges & rechten	26.205	5.000	700	9.000	4.000	7.000	5	500	-
Rechten, boeten & overig	59.132	15.556	3.000	8.000	15.000	500	150	8.000	8.926
Rente	606	-	-	-	-	-	-	-	606
Niet-Belastingopbrengsten	102.059	45.000	-	-	8.560	-	-	-	48.499
Landsbedrijven en fondsen	2.000	2.000	-	-	-	-	-	-	0
Overige ontvangsten	75.063	9	9	9	9	9	9	9	75.000
Totaal begroot	1.165.075	67.574	3.709	17.009	27.569	7.509	164	8.509	1.033.032
Verschil	258.137	-5.713	919	-3.163	26.709	122	6	-386	239.643

Kosten	Totaal realisatie	Min 0 AZIOIRO	Min 2 TINO	Min 3 ECDO	Min 5 T&V	Min 6 AEI	Min 7 O&S	Min 8 J&S	Min 9 FIC
Personeel	353.747	48.777	13.933	9.728	14.148	14.712	76.763	129.231	46.456
Goederen & Diensten	153.965	22.024	25.255	4.813	5.227	5.068	22.751	44.032	24.792
Rente	196.259	-	-	-	-	-	-	-	196.259
Subsidies	173.857	-	29.697	-	4.247	-	118.078	19.743	2.091
Overdrachten	124.460	2.949	21	2.102	-	-	29	42.624	76.735
Bijdragen & Afschrijvingen	139.616	91.074	809	189	33.081	1.081	3.302	3.758	6.321
Totaal realisatie	1.141.903	164.825	69.715	16.832	56.704	20.861	220.924	239.388	352.654

Kosten	Totaal begroot	Min 0 AZIOIRO	Min 2 TINO	Min 3 ECDO	Min 5 T&V	Min 6 AEI	Min 7 O&S	Min 8 J&S	Min 9 FIC
Personeel	236.972	32.478	9.430	6.460	9.407	9.726	51.008	87.394	31.070
Goederen & Diensten	95.758	14.661	16.938	2.627	2.660	3.446	16.185	27.461	11.781
Rente	124.319	-	-	-	-	-	-	-	124.319
Subsidies	113.980	-	19.235	-	2.787	-	78.257	12.306	1.394
Overdrachten	84.450	1.594	-	974	-	-	28	31.283	50.571
Bijdragen & Afschrijvingen	89.195	57.508	538	120	21.497	719	2.205	2.503	4.104
Totaal begroot	744.674	106.240	46.141	10.181	36.352	13.891	147.684	160.947	223.239
Verschil	-620.215	-103.292	-46.120	-8.079	-36.352	-13.891	-147.655	-118.323	-146.504
Realisatie exploitatiesaldo	281.309	-102.963	-65.088	-2.985	-2.426	-13.230	-220.754	-231.266	920.021

Bron: Directie Financiën

Financieringsmiddelen	Totaal realisatie	Min 0 AZIOIRO	Min 2 TINO	Min 3 ECDO	Min 5 T&V	Min 6 AEI	Min 7 O&S	Min 8 J&S	Min 9 FIC
Verkoop kapitaalgoederen	3.097	3.097	-	-	-	-	-	-	-
Verkoop grond & overig	141	141	-	-	-	-	-	-	-
Lokale kredietaflossing	3.740	-	-	-	-	-	-	-	3.740
Bijdrage kostenbegroting	25.554	-	-	-	-	-	-	-	25.554
Totaal	32.531	3.238	-	-	-	-	-	-	29.294

Financieringsmiddelen	Totaal begroot	Min 0 AZIOIRO	Min 2 TINO	Min 3 ECDO	Min 5 T&V	Min 6 AEI	Min 7 O&S	Min 8 J&S	Min 9 FIC
Verkoop kapitaalgoederen	1.996	1.996	-	-	-	-	-	-	-
Verkoop grond & overig	124	124	-	-	-	-	-	-	-
Lokale kredietaflossing	2.297	-	-	-	-	-	-	-	2.297
Bijdrage kostenbegroting	17.036	-	-	-	-	-	-	-	17.036
Totaal	21.453	2.120	-	-	-	-	-	-	19.332
Verschil	11.079	1.118	0	0	0	0	0	0	9.961

Kapitaaluitgaven	Totaal realisatie	Min 0 AZIOIRO	Min 2 TINO	Min 3 ECDO	Min 5 T&V	Min 6 AEI	Min 7 O&S	Min 8 J&S	Min 9 FIC
Onroerende goederen	1.625	-	1.090	-	-	-	535	-	-
Infrastructurele werken	(646)	12	(658)	-	-	-	-	-	-
Roerende goederen	2.195	-	-	-	-	-	-	2.195	-
Overheidsprojecten	1.667	250	(205)	79	-	325	508	500	210
Lokale vermogensoverdracht	3.810	10	-	3.800	-	-	-	-	-
Lokale kredietverlening	10.516	-	-	-	-	-	-	-	10.516
Totaal	19.167	271	227	3.879	-	325	1.043	2.695	10.726

Kapitaaluitgaven	Totaal begroot	Min 0 AZIOIRO	Min 2 TINO	Min 3 ECDO	Min 5 T&V	Min 6 AEI	Min 7 O&S	Min 8 J&S	Min 9 FIC
Onroerende goederen	1.680	-	1.090	-	-	-	590	-	-
Infrastructurele werken	8.826	2.826	6.000	-	-	-	-	-	-
Roerende goederen	3.678	-	-	-	-	-	-	3.678	-
Overheidsprojecten	6.710	500	500	750	330	500	845	2.157	1.128
Lokale vermogensoverdracht	4.400	600	-	3.800	-	-	-	-	-
Lokale kredietverlening	20.000	-	-	-	-	-	-	-	20.000
Totaal	45.294	3.926	7.590	4.550	330	500	1.435	5.835	21.128
Verschil	26.127	3.655	7.363	671	330	175	392	3.140	10.402
Realisatie kapitaaldienst	13.364	2.966	-227	-3.879	0	-325	-1.043	-2.695	18.568

Financiering LV & W	Totaal realisatie	Min 0 AZIOIRO	Min 2 TINO	Min 3 ECDO	Min 5 T&V	Min 6 AEI	Min 7 O&S	Min 8 J&S	Min 9 FIC
Realisatie	551.850	-	-	-	-	-	-	-	551.850
Begroting	267.500	-	-	-	-	-	-	-	267.500
Verschil	(284.350)	-	-	-	-	-	-	-	(284.350)

Aflossing LV & W	Totaal realisatie	Min 0 AZIOIRO	Min 2 TINO	Min 3 ECDO	Min 5 T&V	Min 6 AEI	Min 7 O&S	Min 8 J&S	Min 9 FIC
Realisatie	539.226	-	-	-	-	-	-	-	539.226
Begroting	567.661	-	-	-	-	-	-	-	567.661
Verschil	28.435	-	-	-	-	-	-	-	28.435

Bron: Directie Financiën

BIJLAGE III

Definities

Financieringsbehoefte 2024

Alle leningen die in 2024 zijn opgenomen zijn uitdrukkelijk ter vervanging van leningen die in dit jaar vervallen en die niet met eigen middelen (het gerealiseerde begrotingsoverschot) kunnen worden afbetaald. Dit jaar is in totaal Afl. 567,7 miljoen aan leningen vervallen, waarvan Afl. 432,1 miljoen en Afl. 135,6 miljoen aan buitenlandse en respectievelijk binnenlandse leningen. Een deel van dit bedrag is met eigen middelen afgelost. Het restant is geherfinancierd. Op de financieringsstaat van de begroting van het Land voor dienstjaar 2024, geactualiseerd in het voorjaarsnota AB 2024 no.26, is het te financieren bedrag vastgesteld op Afl. 402,4 miljoen.

SOFR

Secured Offered Financing Rate (SOFR) is een referentierente welke door banken onderling gebruikt wordt om de in rekening te brengen rente op korte-termijn leningen tussen banken onderling te berekenen. Deze referentierente is gebaseerd op de koers van de door het Amerikaanse Ministerie van Financiën aangeboden terugkoopovereenkomst op korte-termijn leningen tussen banken.

Leningen en schulden

Bij de schulden wordt onderscheid gemaakt tussen de formele leningen op de kapitaalmarkt en de financieringen op de geldmarkt, ofwel de kortlopende schulden, werkkapitaal (doorgaans Unmet Financing Requirement of UFR genoemd) en de latente schulden.

Leningen, classificatie

De leningen zijn ingedeeld overeenkomstig de comptabele richtlijnen zodat ook de aansluiting met 's Lands begrotingen en jaarrekeningen mogelijk is. Hierbij geldt dat de plaats waar een lening is uitgegeven bepalend is voor de classificatie van een lening als zijnde een binnen- of een buitenlandse verplichting. De vestigingsplaats van de schuldeiser speelt daarbij geen rol.

Leningen, lease

Betalingen uit hoofde van de (lease-)overeenkomst tussen Land Aruba en Beehive N.V. worden zowel in de begrotingen als de jaarrekeningen als huurkosten verantwoord. Omwille van de aansluiting met de schuldstatistieken van de Centrale Bank van Aruba worden de aan voornoemd overeenkomst verbonden kosten in dit verslag als leningen verantwoord. Formeel zijn er echter geen rentelasten noch aflossingen afgesproken.

Liquideitsplanning

De liquideitsplanning (LQP) is een vertaling van de begroting naar projecties op maandbasis. Die projecties worden maandelijks bijgesteld als gevolg van realisaties. Het totaalbedrag voor een gegeven line-item op de LQP zal gelijk zijn aan het bedrag dat er daarvoor op de begroting is opgenomen. Wanneer de realisatie in een gegeven maand afwijkt van een geprojecteerd bedrag dan wordt dat verschil evenredig gecorrigeerd en verspreid over de komende maanden. Alleen bij waarneming van een structurele afwijking wordt het begrote bedrag losgelaten. Alle in de LQP opgenomen bedragen, inclusief de bedragen over voorgaande periodes, zijn voorlopige cijfers.

Schatkistpromessen en kasgeldleningen

Onder schatkistpromessen zijn schatkistpapier met een looptijd van drie maanden tot maximaal één jaar. Kasgeldleningen hebben een looptijd van maximaal zes maanden. Beide zijn geldmarkt-instrumenten die expliciet bedoeld zijn voor het sturen van werkkapitaal.

Schuldendienst, aflossingen

Op de tabellen met projecties voor Aflossingen worden alleen de Aflossing vermeld van leningen die op de kapitaalmarkt zijn aangegaan. Niet inbegrepen zijn de financieringsactiviteiten op de geldmarkt w.o. schatkistpapier (promessen en kasgeld) en handelskredieten. Deze kredieten bedoeld voor het sturen van de werkkapitaal en maken geen deel uit van de schuldendienst.

Schuldendienst, rente

Op de tabellen met de gerealiseerde rentelasten worden alle rentelasten vermeld, dus inclusief rente op schatkistpapier.

Minister van Financiën en Cultuur

L.G.Smith Blvd. 76 Oranjestad, Aruba

Tel. (297) 528 4900